

Europska banka za obnovu i razvoj

Hrvatska: Procjena okolišnih i društveno-ekonomskih utjecaja prema projektnom zadatku EBRD – Analiza neslaganja i paket dokumentacije za objavljivanje – Projekt cestovne infrastrukture A skupine za završetak autoceste na Koridoru Vc u Hrvatskoj (50712)

Okvirni plan izvlaštenja zemljišta i preseljavanja

Issue | 19 travanj 2019

This report takes into account the particular instructions and requirements of our client.

It is not intended for and should not be relied upon by any third party and no responsibility is undertaken to any third party.

Job number Job number

Arup d.o.o
Knekinje Zorke 77
11000 Beograd
Srbija
www.arup.com

ARUP

Document verification

ARUP

Job title		Hrvatska: Procjena okolišnih i društveno-ekonomskih utjecaja prema projektnom zadatku EBRD - Analiza poslovanja i okolnosti dokumentacije		Job number		Job number	
Document title		Okvirni plan izvlaštenja zemljišta i preseljavanja		File reference			
Document ref							
Revision	Date	Filename	2019-03-21 LARF_CRO.docx				
Draft 1	21 ožu 2019	Description	First draft				
			Prepared by	Checked by	Approved by		
		Name	MP	CC	AB		
		Signature					
Draft 2	10 tra 2019	Filename	2019-04-10 LARF_CRO.docx				
		Description	EBRD komentari primljeni 02. travnja 2019.				
			Prepared by	Checked by	Approved by		
		Name	MP		AB		
		Signature					
Draft 3	15 tra 2019	Filename	2019-04-15 LARF_CRO.docx				
		Description					
			Prepared by	Checked by	Approved by		
		Name	MP		AB		
		Signature					
Issue	19 tra 2019	Filename	2019-04-19 LARF_CRO.docx				
		Description					
			Prepared by	Checked by	Approved by		
		Name	MP		AB		
		Signature					
Issue Document verification with document							☒

Sadržaj

	Page	
1	Uvod	4
1.1	O projektu	4
1.2	Kontekst uporabe zemljišta	5
1.3	Utjecaji projekta	7
1.4	Principi i ciljevi	9
2	Nacionalni pravni okvir i zahtjevi EBRD	15
2.1	Nacionalni pravni okvir	15
2.2	Zahtjevi EBRD	17
2.3	Ključne razlike između lokalnih propisa i PR5	17
2.4	Analiza neslaganja	20
3	Kvalificiranost, ocjenjivanje i prava	28
3.1	Osobe i subjekti koji ispunjavaju uvjete za naknadu i potporu	28
3.2	Krajnji rok	29
3.3	Povezana razmatranja u svezi sa pravima	30
3.4	Matrica prava	32
4	Mehanizam rješavanja žalbi	42
4.1	Žalbeni postupak	42
5	Konzultacije i objavljivanje	45
5.1	Objavljivanje dokumenata	45
5.2	Javne konzultacije	45
6	Praćenje i ocjenjivanje	47
6.1	Institucijsko praćenje	47
6.2	Praćenje procesa izvlaštenja zemljišta	47
6.3	Praćenje privremenog pristupa zemljištu za građevinske radove	49

Tables

Tablica 1 Ključne institucije u postupku izvlaštenja zemljišta i raseljavanja

Tablica 2 Analiza raskoraka

Tablica 3 Matrica prava

Tablica 4 Odgovornosti za praćenje

Figures

Slika 1 Prikaz dionica projekta

Slika 2 Struktura Glavnog žalbenog odeljenja

Slika 3 Proces rješavanja žalbi

Appendices

Appendix A

Struktura Plana izvlaštenja zemljišta i raseljavanja (LARP)

Appendix B

Formular žalbe

Skraćenice

Skraćenice	Pun naziv
AP	Zahvaćena osoba
BoE	Korisnik izvlaštenja
CFD	Glavno ured za povratne informacije
EBRD	Europska banka za obnovu i razvoj
EUR	Euro
GoRC	Vlada Republike Hrvatske
HAC	Hrvatske Autoceste (Croatian Motorways Ltd)
HRK	Hrvatska kuna
IFI	Međunarodne financijske institucije
LARP	Plan izvlaštenja zemljišta i preseljavanja
LRP	Plan obnavljanja životnih uvjeta
MoF	Ministarstvo financija Republike Hrvatske
MoMATI	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture
MoPA	Ministarstvo uprave Republike Hrvatske
NGO	Nevladina organizacija
PAP	Osoba zahvaćena projektom
PIU	Jedinica za provedbu projekta
PR5	EBRD izvedbeni zahtjevi 5 - otkup zemljišta, nedobrovoljno preseljavanje i izmještanje poslovnih djelatnosti
RAP	Akcijski plan raseljavanja
RC	Republika Hrvatska
SIA	Procjena društveno-ekonomskih utjecaja
VG	Ranjiva skupina

Glosar

Za potrebe ovog dokumenta, slijedeći pojmovi su definirani kako slijedi:

"Naknada" - odnosi se na bilo koje i sva plaćanja u gotovom novcu ili u naturi, a koja zamjenjuju vrijednost imovine ili stečenih resursa, obuhvaćenih projektom.

"Sporazum o naknadi" - Odnosi se na ugovaranje naknade, prema Zakonu o izvlaštenju zemljišta pred općinskom upravom ili pred nadležnim sudom, a usvajaju ga BoE i vlasnik imovine koja je predmet izvlaštenja o naknadi u naturi, iznosu novčanih beneficija, međusobnim dodatnim plaćanjima razlike u vrijednosti imovine, izgradnji ulaza, prolaza i pristupnih cesti na posjedu, kao i drugim zakonom dozvoljenim radnjama.

"Krajnji rok" - Datum početka popisa osoba i imovine koji će biti zahvaćeni projektom. Ukoliko se određena(e) osoba(e) bude(u) nalazila(e) u području koje je zahvaćeno projektom nakon krajnjeg roka, ta(e) osoba(e) neće imati pravo na naknadu, niti na pomoć pri preseljenju. Slično tome, vrijednost nepokretne imovine (poput objekata, usjeva, voćki i zemljišta pod šumom) zasnovane nakon krajnjeg roka, neće biti nadoknađena. Prije popisa objaviti informacije o krajnjem roku.

"Izmještanje poslovne djelatnosti" - obuhvaća sve gubitke imovine ili sredstava, i/ili gubitak mogućnosti pristupa imovini ili sredstvima, koji dovede do gubitka izvora prihoda ili sredstava za život uslijed provedbe projekta, neovisno o tome da li se osobe zahvaćene projektom moraju preseliti na drugo mjesto ili ne. Ovaj pojam, između ostalog, obuhvaća, dokazane gubitke prihoda od poljoprivrede, stoke, šumskih resursa, lova i ribolova uslijed ometanja i/ili onečišćenja povezanih sa projektom.

"Izvlaštenje" - odnosi se na oduzimanje ili ograničenje vlasničkih prava na imovinu, sa naknadom sukladnom tržišnoj vrijednosti imovine.

"Rješenje o izvlaštenju" – zvanično rješenje nadležnog vladinog organa, donijeta sukladno Zakonu o izvlaštenju, a kojim se proglašava izvlaštenje određene pojedinačne imovine. Rješenje o izvlaštenju uključuje naznačene korisnike izvlaštenja, podatke o imovini čije se izvlaštenje vrši, identificiranje vlasnika, svrhu izvlaštenja, kao i broj i datum rješenja kojim se ustanovljava javni interes za izvlaštenje, kao i naziv organa koji je izdao ovo rješenje, pravni lijek i obveze BoE-a.

"Nedobrovoljno preseljenje" – nedobrovoljno preseljenje odnosi se i na fizičko preseljenje (premještanje ili gubitak krova nad glavom) i izmještanje poslovne djelatnosti (gubitak imovine ili sredstava i/ili gubitak pristupa sredstvima, koji dovodi do gubitka izvora prihoda ili sredstava za život) uslijed izvlaštenja zemljišta i/ili ograničenja uporabe istog, a u svezi sa projektom. Smatra se da je preseljenje nedobrovoljno kada zahvaćene osobe ili zajednice nemaju pravo odbiti izvlaštenje zemljišta ili ograničenja uporabe istog, što dovodi do preseljenja, kao u slučaju zakonitog izvlaštenja; ili, u svim slučajevima preseljenja sa pregovorima u kojima kupac može pribjeći izvlaštenju ili nametnuti pravna ograničenja kod uporabe zemljišta u slučaju neuspjeha pregovora sa prodavateljem.

"Okvir za otkup zemljišta i preseljenja" - odnosi se na ovaj dokument koji opisuje strukturu ukupne politike preseljavanja za potrebe projekta.

"Zakon o izvlaštenju" - odnosi se na Zakon RH o izvlaštenju i utvrđivanju naknade, objavljen u Narodnim novinama RH, br. 74/14, sa izmjenama objavljenim u br. 69/17, od 22.07.2017.

"Obnavljanje životnih uvjeta" - obuhvaća sve napore koji se poduzimaju radi pomoći PAP-ovima, a koji su pogođeni fizičkim izmještanjem ili izmještanjem poslovne djelatnosti, u cilju poboljšanja životnih uvjeta i životnog standarda, ili barem da se vrate na razinu prije preseljenja ili na razinu prije početka provedbe projekta, ovisno o tome koja je veća. Potpora u obnavljanju ekonomske održivosti nastavit će se tijekom prijelaznog perioda, na temelju razumnih pretpostavki o vremenu tijekom kojeg je podrška nužna.

"Naknada za preseljenje" - Naknada za preseljenje jeste novčana naknada za troškove izravno povezane sa premještanjem/preseljenjem kućanstva.

"PAP - Osoba zahvaćena projektom" - PAP je bilo koja osoba koja, uslijed provedbe projekta, pretrpi gubitak imovine ili pristup istoj.

"Fizičko raseljavanje" - gubitak prebivališta i imovine uslijed izvlaštenja zemljišta u svezi sa projektom, gdje se od PAP-ova zahtjeva da napuste dom, radno mjesto ili poslovne prostorije, radi prelaska na drugo mjesto.

"Projekt" - kada se koristi u ovom LARF-u, pojam Projekt odnosi se na proces izgradnje dvije dionice autoceste na koridoru Vc u Hrvatskoj: dionica od mađarske granice do Belog Manastira i dionica od Belog Manastira do mosta Halasnica.

"Provedba projekta" - kada se koristi u ovom LARF-u, pojam obuhvaća planiranje, izvršenje, praćenje i ocjenjivanje projekta.

"Nositelj projekta" - odnosi se na državni organ odgovoran za provedbu projekta, u ovom slučaju - Hrvatske Autoceste - HAC i njegovu jedinicu za provedbu projekta, ako je osnovana.

"LARP – Plan izvlaštenja zemljišta i preseljavanja" - dokument koji se priprema za provedbu projekta obuhvaća izvlaštenje zemljišta, fizičko izmještanje ili izmještanje poslovne djelatnosti, bez obzira na njihov broj, sukladno principima i ciljevima EBRD PR5 i ovom LARF-u, u kojem odgovorni subjekt navodi postupke koje će primjenjivati, kao i radnje koje će poduzeti radi ublažavanja negativnih utjecaja preseljavanja, identificiranja potencijalnih koristi i uspostavljanja prava svih skupina osoba zahvaćenih projektom (uključujući domaće zajednice), s posebnim osvrtom na potrebe ranjivih skupina.

"Preseljenje" - odnosi se na sve slučajeve izvlaštenja zemljišta i naknade gubitaka imovine, bilo da obuhvaća stvarno preseljenje, gubitak zemljišta, gubitak prebivališta, imovine, nekretnina; na sve slučajeve izmještanja poslovne djelatnosti ili drugih sredstava egzistencije i uključuje sve mjere koje se poduzimaju radi olakšavanja bilo kojih i svih štetnih utjecaja projekta na imovinu osoba zahvaćenih projektom i/ili sredstva za egzistenciju, uključujući naknadu, premještanje (gdje je to relevantno) i povrat.

"Trošak zamjene" - odnosi se na metodu vrednovanja imovine kojom se utvrđuje iznos dovoljan za zamjenu izgubljene imovine, te za pokrivanje troškova transakcije, kako je definirano u PR5 politici preseljavanja. "Trošak zamjene" definira se kako slijedi: za poljoprivredno zemljište, to je tržišna vrijednost zemljišta prije provedbe projekta ili prije premještanja, koja god da je veća, jednakog proizvodnog potencijala ili uporabe, lociranog u blizini zemljišta zahvaćenog projektom, povećanog za troškove pripreme zemljišta na razine slične onima na zahvaćenom zemljištu, i za troškove svih naknada za registraciju i prijenos. Za zemljište u urbanim oblastima, to je tržišna vrijednost zemljišta iste veličine i uporabe prije premještanja, sa sličnim ili unaprijeđenim objektima i uslugama javne infrastrukture, lociranog u blizini zemljišta zahvaćenog projektom, povećana za troškove svih naknada za registraciju i prijenos. Za kuće i druge objekte, to je tržišna vrijednost materijala, potrebnih za izgradnju zamjenskog objekta, površine i kvalitete sličnih ili boljih od površine i kvalitete objekta zahvaćenog projektom, ili troškova popravke djelomično zahvaćenog objekta, povećanih za vrijednost prijevoza građevinskih materijala do gradilišta, sa povećanjem za sve troškove rada i naknade za izvođače radova, te povećana za troškove svih plaćanja za registraciju i prijenos. Pri određivanju troškova zamjene, ne uzimaju se u obzir amortizacija imovine, kao ni vrijednost korištenih otpadnih materijala, a isto važi i za koristi koje bi se ostvarile zahvaljujući projektu oduzete od vrednovanja predmetne imovine. Kada nacionalni zakon ne zadovoljava standarde naknade za pune troškove zamjene, naknada po domaćem zakonu mijenja se dodatnim mjerama kako bi se ispunio zahtjev za troškove zamjene.

"Zainteresirane strane" - bilo koji i svi pojedinci, skupine, organizacije i institucije zainteresirani i potencijalno obuhvaćeni projektom, ili koji mogu utjecati na projekt.

"Naknada za prijelazni period" - riječ je o jednokratnoj novčanoj naknadi koja predstavlja dodatnu financijsku potporu kako bi se omogućila prilagodba PAP-ova u mjesta u koja su preseljeni. Određuje se od slučaja do slučaja, ovisno o informacijama prikupljenim tijekom društveno-ekonomskog istraživanja, kao i dobivanjem relevantnih podataka o prihodima i životnim uvjetima. Naknada za prijelazni period se određuje proporcionalno u odnosu na gubitak.

"Ranjive skupine" - odnosi se na ljude koji su izloženi većim rizicima siromaštva i može obuhvatiti ljude koji žive ispod linije siromaštva, ljude koji ne posjeduju zemlju, stare osobe, žene i djecu, kao i osobe na koje, zbog njihovog spola, etničke pripadnosti, dobi, tjelesne ili mentalne invalidnosti, ekonomski nepovoljnog položaja ili društvenog statusa, raseljavanje može imati štetniji utjecaj nego što je slučaj sa drugim osobama ili se odnosi na osobe čije su sposobnosti, kada je riječ o zahtjevu ili uporabi potpore za raseljavanje, kao i sa tim povezanih beneficija, ograničene.

1 Uvod

1.1 O projektu

Hrvatsku cestovnu mrežu čini oko 30.000 km javnih cesta, obuhvaćajući 1.314 km autocesta i polu-autocesta. Značajan udio hrvatskih autocesta dio je paneuropske mreže autocesta i pripada paneuropskim koridorima Vb, Vc i X, te je stoga strateški važan za cijelu regiju.

Autocesta A5 (državna granica sa Mađarskom - Beli Manastir - Osijek - Svilaj) dio je međunarodnog paneuropskog koridora Vc i jedan je od najvažnijih dijelova projekta TEM/TER. Riječ je o dijelu europske mreže sa oznakom E73 koja povezuje sjever Europe sa Jadranom i predstavlja okosnicu cestovne i prometne infrastrukture u istočnom dijelu Hrvatske.

Hrvatske Autoceste d.o.o. ili HAC jeste društvo sa ograničenom odgovornošću u vlasništvu države, zaduženo za izgradnju, održavanje, i naplatu cestarine na autocestama u Hrvatskoj, osnovano 2011. godine. HAC je, od Europske banke za obnovu i razvoj (EBRD), osigurao zajam sa državnom garancijom, u iznosu do 77,0 milijuna EUR za financiranje investicije.

Do 52 milijuna eura kredita EBRD-a koristit će se za financiranje izgradnje dijela autocesta od 22,5 km između granice s Mađarskom i mosta Halasica na autocesti A5, podijeljene na dvije pod-dionice (u daljem tekstu: „Projekt“). Očekuje se da će ostatak sredstva biti upotrijebljen za modernizaciju sustava rasvjete Hrvatskih autocesta u okviru tranše zajma za istraživanja. Očekuje se da će EIB sufinancirati obje pod-dionice u iznosu jednakom onom koji osigurava EBRD (tj. da će osigurati dodatnih 52,0 milijuna EUR za izgradnju autoceste), te da će sudjelovati u kapitalnim ulaganjima za energetska učinkovitost sa dodatnih 25,0 milijuna EUR.

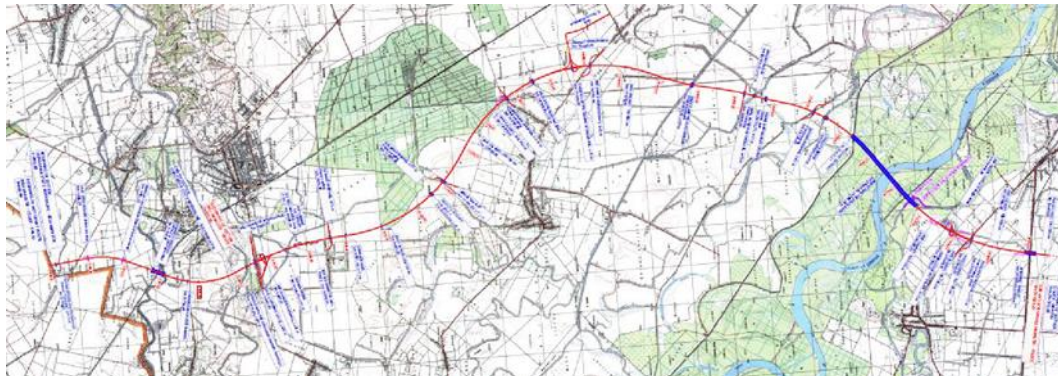
Granica sa Mađarskom - Beli Manastir (stacionaža 0 + 000,00 km do 5 + 000,00 km, D = 5,0 km):

Početak pod-dionice je na hrvatsko-mađarskoj granici kod graničnog prijelaza Branjin Vrh, 200 metara sjeverno od kanala za odvodnju Travnik. Trasa se proteže ka jugu, prolazi zapadno od Branjinog Vrha i naselja Šumarina i istočno od naselja Luč prema Belom Manastiru, zaobilazeći grad sa zapadne strane. Zatim stiže do željezničke pruge i rijeke Karašica, koju prelazi preko vijadukta Karašica. Potom dolazi do lokalne ceste L 44006 između naselja Luč (zapad) i Šumarina (istok), gdje se dionica završava, neposredno prije čvora Beli Manastir. Najveći objekt na trasi je Vijadukt Karašica preko željezničke pruge (D = 294 m), pored dva mosta dužine 7,1 m.

Beli Manastir - most Halasica (stacionaža 5 + 000,00 do km 22 + 480,00, D = 17,5 km):

Ova pod-dionica počinje kod čvora Beli Manastir, raskrižja sa državnom cestom D517 za Beli Manastir i proteže se na jug, prolazeći sa zapadne strane Belog Manastira prema Jagodnjaku, koji zaobilazi sa istočne strane, blizu Novog

Čeminca. Zatim nailazili na rijeku Dravu i prelazi je preko mosta Halasica, preko nasipa na baranjskoj strani, lijevog poplavnog područja, što predstavlja krajnju točku projekta koji financira EBRD. Ova pod-dionica ima pet mostova (najduži su dugački 31 m), jedan vijadukt i četiri prijelaza za divljač.

Slika 1 Prikaz dionica projekta

Dionica je projektirana kao dvostruka kolnička cesta, dvotračna autocesta odvojena središnjom otokom, sa po jednom zaustavnom trakom.

Kako ovaj projekt podrazumijeva izgradnju nove ceste dužine preko 10 km, EBRD mu je dodijelio skupinu A, što znači da se mora provesti sveobuhvatna procjena utjecaja na okoliš i društveno-ekonomska pitanja (ESIA), kao i pregled pratećih dokumenata, nakon čega slijedi njihovo javnog objavljivanja u trajanju od najmanje 120 dana.

1.2 Kontekst uporabe zemljišta

Uzimajući u obzir građevinske postupke potrebne za izgradnju ceste, očekivano je da će se za potrebe same trase (izravno zauzimanje prostora) i pristupnih cesti, provesti trajno izvlaštenje zemljišta. Izvođač radova može zahtijevati dodatno zemljište za građevinske radove, pozajmište materijala, deponije, skladišne prostore, itd., za koje se očekuje da će rezultirati samo privremenim otkupom zemljišta.

Preliminarna procjena ukazuje da neće doći do fizičkog preseljenja, te da ukupna obuhvaćena površina zemljišta iznosi oko 260 ha zemljišta, što utječe na oko 560 zemljišnih parcela. Ova procjena se zasniva na prvobitnom opsegu projekta, dok će pun opseg utjecaja biti poznat tek nakon što se završe detaljni projekti za obje dionice. Izvlaštenje zemljišta potrebnog za dionicu Beli Manastir - most Halasica obuhvaća 200 ha zemljišta, odnosno 437 parcela. Proces otkupa zemljišta za ovu dionicu počeo je 2010. godine i do sada je realiziran 89%. Izvlaštenje zemljišta potrebno za dionicu od granice sa Mađarskom do Belog Manastira još nije počelo, i dogodit će se po završetku idejnog projekta i izrade elaborata izvlaštenja.

Opravdano je očekivati da će ukupna zahvaćena površina biti smanjena u usporedbi sa procjenom predstavljenom u detaljnom projektu, budući da projekt iziskuje pripremu detaljnih planova zemljišta.

Planirana trasa autoceste prolazi kroz Osječko-baranjsku županiju, čija površina iznosi oko 415.200 ha, od čega 64.12% (oko 266.245 ha) čine poljoprivredne površine. Obradivo zemljište čini cijelih 91% poljoprivrednih površina.

Treba napomenuti da trasa autoceste prolazi kroz predjele sa veoma obradivim zemljištem na kojima je više od 90% površina pod intenzivnim uzgojem (prvenstveno se uzgajaju usjevi, ali i industrijske biljke), dok je samo mali dio područja duž trase pokriven šumskom vegetacijom, koja se uglavnom nalazi na poplavnom području rijeke Drave u dužini od 2,5 km. Trasa autoceste prolazi kroz jedno vodno područje i brojna korita.

Trasa autoceste prolazi kroz Osječko-baranjsku županiju koja nije gusto naseljena, a gustoća naseljenosti je povećana samo u urbanim područjima. Bez obzira na njihovu važnost, urbana naselja u širem području projekta nisu se razvila u veće aglomeracije koje bi se značajno razlikovale od svog tradicionalnog okruženja i ekonomske djelatnosti. Jedino veće urbano naselje je grad Osijek sa svojim urbanim aglomeracijama, od kojih se Josipovac nalazi najbliže trasi autoceste (oko 1,5 km). Druga naselja duž trase autoceste su Beli Manastir (lokalni urbani centar), na početku autoceste, kao i Jagodnjak i Novi Čeminac, a obuhvaćene su općine Čeminac, Darda, Jagodnjak, Petlovac i Petrijevc.

S obzirom na zemljopisnu i ekonomsku strukturu područja, očekivano je da će glavni utjecaj Projekta biti na vlasništvo nad zemljištem, odnosno izvlaštenje obradivog zemljišta i pripadajućih usjeva, višegodišnjih stabala, pomoćnih objekata i ruralne infrastrukture. S obzirom na dominantnost poljoprivrednih djelatnosti, mora se ukazati na pitanje pristupa obradivim površinama, što će tijekom izgradnje autoceste biti otežano. Za sve poljoprivredne površine sa pristupnim cestama, pristup će biti osiguran tijekom izgradnje i nakon završetka izgradnje autoceste. Međutim, pošto osnovna društveno-ekonomska studija nije provedena, ne može se odrediti broj obuhvaćenih kućanstava koja žive od poljoprivredne djelatnosti –realiziraju ih kao izvor prihoda ili za osobnu proizvodnju. Dodatna procjena dosadašnjeg otkupa zemljišta obavit će se tijekom pripreme LARP-a. Očekivano je da projekt neće dovesti do fizičkog preseljenja i da neće imati utjecaja na bilo koju tvrtku.

Svi negativni utjecaji na poljoprivredno zemljište, posredno utječu i na vlasnike zemljišta jer će se izgradnjom autoceste trajno promijeniti izvorna namjena zemljišta.

Može doći i do privremenih zauzimanja zemljišta, u okviru projekta, konkretno za deponiranje zemljanih materijala, potrebnih za izgradnju autoceste, a koja nisu dostupna lokalno (procjenjuje se na oko 1.000.000 m²); odredbe ovog LARF-a će se primjenjivati kako bi se ublažili negativni utjecaji na vlasnike zemljišta.

U međuvremenu, zemlja čija je izvlaštenje već obavljeno uz odgovarajuću naknadu, koristi se i dalje za poljoprivrednu djelatnost. Prethodnim vlasnicima je isplaćena naknada za zemljište kao i za usjeve i višegodišnje biljke evidentirane u imovini u vrijeme izvlaštenja, u iznosu koji je utvrdio za to ovlašteni sudski procjenitelj. U slučajevima najma parcela za poljoprivredne aktivnosti, usjevi su nadoknađeni po tržišnim cijenama najma, kako bi se nadoknađilo ulaganje u iste, dok je vlasnicima zemljišta nadoknađena vrijednost zemljišta. Lokalna zajednica

je informirana o provedbi projekta preko općina. Stoga se može smatrati da početak izgradnje neće imati negativan utjecaj na te vlasnike i/ili najmove.

Dobit će se više podataka o životnim uvjetima zahvaćenih osoba, dok će postojeći podaci biti verificirani tijekom društveno-ekonomskih istraživanja, za potrebe Plana izvlaštenja zemljišta i preseljavanja (LARP), koji će biti pripremljen nakon završetka idejnog projekta za dionicu prema mađarskoj granici.

1.3 Utjecaji projekta

Procjena društveno-ekonomskih utjecaja za Projekt u ovom trenutku nije provedena i ne postoje raspoložive polazne društveno-ekonomske informacije za zahvaćene zajednice. Kao takvi, utjecaji Projekta u ovoj etapi mogu se procijeniti samo na temelju očekivanih projektnih aktivnosti.

Tablica ispod obuhvaća neke od potencijalnih utjecaja projekta. Kao dio razvoja LARP-a, tablica će biti ažurirana sa stvarnim utjecajima i bit će uvedene odgovarajuće mjere sanacije.

Utjecaj	Opis	Pozitivan / Negativan	Vjerojatnoća 5 - veoma visoka 1 - veoma niska
Etapa prije izgradnje			
Gubitak zemljišta	Građevinsko zemljište	N	4
	Poljoprivredno zemljište (obrađivano i neobrađivano)	N/P ¹	5
Gubitak usjeva	Godišnje i višegodišnje biljke	N	5
Fizičko preseljenje	Gubitak stambenog prostora koji dovodi do fizičkog raseljavanja	N	1
Izmještanje poslovne djelatnosti	Nemogućnost nastavka poljoprivredne proizvodnje	N	4
	Gubitak prihoda od iznajmljivanja zemljišta	N	3
	Gubitak ruralne infrastrukture (sustavi	N	3

¹ U slučaju zemljišta koje se ne obrađuje, izvlaštenje bi moglo bit od koristi uslijed povoljnih naknada

Utjecaj	Opis	Pozitivan / Negativan	Vjerojatnoća 5 - veoma visoka 1 - veoma niska
	navodnjavanja, neformalne pristupne ceste)		
	Gubitak pomoćnih objekata	N	2
	Nemogućnost poljoprivrednih radova za osobnu proizvodnju	N	3
	Gubitak područja za ispašu stoke	N	2
	Gubitak poslovnih objekata	N	1
Etapa izgradnje			
Izmještanje poslovne djelatnosti	Zadiranje u tuđu imovinu – građevinski radovi van granica gradilišta (građevinski strojevi, radovi, višak šteta, otpad, itd.)	N	5
	Prekomjerna prašina koja utječe na razvoj usjeva	N	4
	Privremena nemogućnost pristupa uslijed prekida seoskih cesta	N	4
	Oštećenje postojeće ruralne infrastrukture (sustavi navodnjavanja, neformalne pristupne ceste)	N	4
	Produljeno vrijeme putovanja ili porast troškova uslijed oštećenih ili prekinutih lokalnih cesta	N	4
	Šteta nanosena privatnoj imovini i neotklanjanje iste od strane izvođača radova (ograde, pomoćni objekti, kuće itd.)	N	3
	Gubitak poljoprivredne proizvodnje uslijed onečišćenja tla	N	3

Utjecaj	Opis	Pozitivan / Negativan	Vjerojatnoća 5 - veoma visoka 1 - veoma niska
Privremeni otkup zemljišta	Dodatni prihodi od izdavanja zemljišta	P	4
	Gubitak mogućnosti poljoprivredne proizvodnje uslijed onečišćenja zemljišta (izostanak rehabilitacije zemljišta)	N	3
Mogućnosti zapošljavanja	Angažiranje lokalne radne snage za gradnju	P	5
	Lokalni dobavljači proizvoda i usluga	P	5
	Posredno zapošljavanje - veći promet uslijed povećanog zapošljavanja u oblasti (snabdijevanje hranom i pićima, osiguranje smještaja, kafići, restorani, benzinske postaje itd.)	P	5
Operativna etapa			
Gubitak pristupa imovini	Trajna nemogućnost pristupa imovini uslijed prekida ili ozbiljnog oštećenja seoskih cesta	N	3
Izmještanje poslovne djelatnosti	Gubitak poljoprivredne proizvodnje uslijed smetnji povezanih sa prometom i neodgovarajuće projektiranih/izvedenih građevinskih radova (prašina, plavljenje uslijed lošeg odvodnog sustava, onečišćenje zemljišta)	N	2

1.4 Principi i ciljevi

HAC je pripremio ovaj Okvirni plan izvlaštenja zemljišta i preseljavanja (LARF) sa ciljem da se opišu opći principi, postupci i pravni okvir u svezi sa potencijalnim utjecajima izvlaštenja zemljišta potrebnog za projekt, sukladno nacionalnim zakonima i zahtjevima EBRD-a, konkretno EBRD PR 5, te EBRD-ovoj Politici zaštite okoliša i društveno-ekonomskih pitanja (2014): Otkup zemljišta, nedobrovoljno preseljavanje i izmještanje poslovne djelatnosti.

Ovaj LARF služi kao dodatna smjernica za premošćivanje svih razlika između nacionalnog zakonodavstva i zahtjeva EBRD i EIB, u svezi sa izvlaštenjem zemljišta i obnavljanjem životnih uvjeta.

Ovaj LARF predstavlja temelj za izradu detaljnih planova za izvlaštenje zemljišta i preseljavanje (LARP) za Projekt, koji će biti izrađen kada se uvidi točan karakter i opseg izvlaštenja zemljišta ili ograničenja uporabe zemljišta u svezi sa Projektom. LARP-ovi će pružiti preciznije detalje o osobama zahvaćenim projektom, kriterije prihvatljivosti i procedure koje će se primjenjivati za projekt, sukladno LARF-u i EBRD PR5.

U Dodatku A ovog dokumenta nalazi se uzorak označenog nacrtu za LARP.

1.4.1 Smjernice LARF-a

Tijekom provedbe Projekta, potrebe za izvlaštenje zemljišta nastat će kao rezultat građevinskih radova planiranih u okviru Projekta. Ovaj dokument pruža osnovne i obvezujuće principe koji će se primjenjivati u svim slučajevima otkupa zemljišta (trajnog ili privremenog) i za sve druge nepovoljne društveno-ekonomske utjecaje, prouzročene provedbom Projekta u bilo kojoj etapi (kao što je fizičko preseljenje, izmještanje poslovne djelatnosti, itd.). Ovi principi trebaju upravljati svim aktivnostima nositelja projekta i njegovih predstavnika, izvođača radova i svih drugih državnih i lokalnih institucija uključenih u provedbu projekta. Osnovni principi kojima se uređuje izvlaštenje zemljišta u ovom Projektu su:

- Ako je to izvodivo, u svim slučajevima treba izbjegavati preseljenje, uz provjeru svih održivih alternativa tijekom izrade Projekta i odabira alternativa.
- Ako se pokaže da je to nemoguće, sve štetne utjecaje treba svesti na neizbježan minimum.
- Kada se pojave neizbježni štetni društveno-ekonomski utjecaji, sav gubitak imovine će se nadoknaditi na temelju vrijednosti troškova zamjene, dok će životni uvjeti PAP-ova obnoviti se najmanje na razinu od prije provedbe Projekta, ili će biti unaprijeđena.
- PAP-ovima će se osigurati potpora u njihovim naporima za obnovu životnih uvjeta i životnog standarda u svim etapama i na realnim temeljima, na razini kakva je bila prije provedbe Projekta.
- Izvlaštenjem zemljišta se treba upravljati sukladno nacionalnim propisima, zahtjevima EBRD PR5, prihvaćenim najboljim međunarodnim praksama, kao i odredbama ovog dokumenta. Kao osnovno pravilo u okviru ovog LARF-a, tijekom provedbe Projekta, uvijek će prevladati politika koja je najpogodnijoj za PAP-ove.
- Nositelj projekta će biti uključen u sve aktivnosti vezane za otkup zemljišta, kao i tijekom projektiranja, kako bi se osiguralo ekonomično, učinkovito i pravovremeno provođenje principa i ciljeva utvrđenih ovim LARF-om, kao i radi promoviranja inovativnih pristupa poboljšanja

životnih uvjeta i životnog standarda osoba koja su zahvaćene izvlaštenjem zemljišta.

- Posebna potpora i pozornost u procesu izvlaštenja zemljišta, kao i tijekom provedbe svih etapa Projekta u okviru ovog LARF-a bit će osigurana projektom zahvaćenim ranjivim skupinama, sukladno njihovoj osobitoj ranjivosti. Uključivanje žena iz obuhvaćenih kućanstava u sve javne konzultacije, posebne mjere ublažavanja (prilagođene spolu), kao i druge mjere sa ciljem da se ženama osigura mogućnost sudjelovanja u mjerama ublažavanja utjecaja raseljavanja, bit će garantirani ovim LARF-om. Dokumentacija o vlasništvu ili posjedovanju, uključujući ovjerene vlasničke listove i ugovore o najmu (uključujući bankovne račune otvorene za plaćanje naknade), izdaje se u ime oba supružnika, ukoliko je izvlaštena imovina dio bračne imovine oba supružnika. Svaka druga pomoć, kao što je usavršavanje vještine, pristup zajmovima i mogućnostima zapošljavanja, bit će jednako dostupna muškarcima i ženama i prilagođena njihovim potrebama.
- Sukladno ovom LARF-u, LARP će biti pripremljen kada bude spremno idejno rješenje za dionicu od mađarske granice do Belog Manastira. LARF i LARP će biti javno objavljeni tijekom obavljanja javnih konzultacija koje će biti održane prije njihovog konačnog odobrenja, kako bi se omogućilo zahvaćenim osobama i zainteresiranim stranama da sudjeluju u razvoju projekta, planiranju i provedbi programa preseljenja.
- Tijekom ciklusa provedbe projekta i preseljenja, zainteresiranim stranama će biti date potpune informacije o njihovim pravima, mogućnostima i procedurama za žalbe. Tijekom provedbe projekta i aktivnosti preseljenja, sve žalbe će bit uzete u obzir .
- Sve aktivnosti otkupa zemljišta treba osmisliti i provesti kao održive projekte tako što će se osigurati dovoljni investicijski resursi kako bi se omogućila primjena principa i ciljeva otkupa zemljišta, definiranih ovim LARF-om i LARP-om.

1.4.2 Ciljevi LARF-a

Glavni cilj LARF-a je da definira sveobuhvatne principe, procedure, akcije, organizacijske strukture i zahtjeve u svezi sa kapacitetom tijekom preseljenja, kao i njegov utjecaj koji se može pripisati provedbi Projekta. On pruža i okvir za izradu LARP-a u okviru Projekta. Ciljevi LARF-a su:

- klasificiranje pravnih rješenja RH za sve slučajeve izvlaštenja zemljišta, uključujući pravne i administrativne postupke i naknade za gubitak imovine; njihova usporedba sa EBRD PR 5 zahtjevima i najboljim međunarodnim praksama; nalaženje načina za premošćivanje razlika, ukoliko su prisutne;
- identificiranje ključnih institucija RH, pored nositelja projekta, uključenih u provedbu projekta, uključujući posebno zakonski ovlaštene državne institucije koje provode procedure i garancije za otkup zemljišta; koje

mogu podržati nositelja projekta u provedbi mjera i praćenju u cilju ostvarivanja sukladnosti sa PR 5, najboljom međunarodnom praksom, te ovim LARF-om i LARP-om;

- identificiranje zainteresiranih strana i načina njihovog angažiranja tijekom provedbe projekta;
- predstavljanje kriterija podobnosti PAP-ova i matrice za pravo na naknadu prema vrsti izgubljene imovine;
- definiranje procesa identificiranja i procjene zahvaćene imovine i vrijednost naknade za izgubljenu imovinu;
- osiguranje procedura koje omogućuju brzu i učinkovitu naknadu, uz punu naknadu troškova gubitka imovine ili pristupa imovini;
- opis mjera ublažavanja posljedica u okviru ovog LARF-a i LARP-a, uključujući procedure minimiziranja utjecaja na PAP-ove tijekom provedbe Projekta, uključujući konkretne mjere ublažavanja za ranjive skupine i žene;
- definiranje prava na žalbe, procesa, tijela i procedura koje su na raspolaganju PAP-ovima tijekom provedbe projekta, uključujući i povratno izvješćivanje;
- opis i davanje uputa za pripremu LARP-a i procedure odobravanja, buduće LARP skice i proces njegove provedbe;
- navođenje uvjeta objavljivanja dokumenata, angažiranje javnosti i lokalne zajednice u svim etapama pripreme projekta, uključujući razvoj LARF-a i LARP-a; posebno uključujući javne konzultacije u zajednicama PAP-ova tijekom procesa otkupa zemljišta i provedbe projekta koji mogu dovesti do gubitka imovine;
- kreiranje rodno osjetljivog okvira za preseljenje kako bi se utvrdili različiti utjecaji, budući da društveno-ekonomske smetnje nemaju za posljedicu jednake poteškoće za žene i muškarce;
- navođenje aktivnosti praćenja u svim fazama Projekta, posebice u svezi sa pitanjima preseljenja, osiguranja zakonitosti postupka i procesa, definiranih u okviru ovog LARF-a, sa ocjenjivanjem procesa preseljenja.

1.4.3 Razvoj i provedba LARP-a

Na temelju ovog LARF-a, obzirom na stupanj utjecaja u smislu otkupa zemljišta i preseljenja, bit će pripremljen LARP. Cilj LARP-a je da odredi koje postupke treba slijediti i koje konkretne aktivnosti treba poduzeti kako bi se ispravno otkupilo zemljište i izvršila naknada štete osobama zahvaćenim projektom. Aktivnosti obuhvaćene LARP-om će omogućiti i osigurati adekvatno sudjelovanje zahvaćenih osoba u procesu raseljavanja, konzultacije tijekom svih etapa i potpuno funkcioniranje žalbenog mehanizma. LARP će se utemeljiti na

ažuriranim i pouzdanim informacijama o predloženom otkupu zemljišta i mora sadržati najmanje slijedeće:

- Opis projekta i identificiranje projektne oblasti,
- Identificiranje projektnih aktivnosti koje dovode do premještanja,
- Određivanje krajnjeg roka
- Razmatranje alternativa, kako bi se izbjeglo ili smanjilo premještanje; provedba ozbiljnih konzultacija sa zahvaćenim osobama o prihvatljivim alternativama,
- Stvaranje mehanizama za smanjenje negativnih učinaka premještanja na osobe i zajednice, u mjeri u kojoj je to moguće tijekom provedbe projekta,
- Osiguranje sveobuhvatne društveno-ekonomske procjene, koja obuhvaća:
 - popis koji obuhvaća trenutne vlasnike zemljišta u zahvaćenom području kako bi se uspostavio osnov za izradu programa preseljenja i isključili naknadni prilivi ljudi na temelju prava na naknadu i pomoć za preseljenje,
 - veličinu očekivanog ukupnog ili djelomičnog gubitka imovine i opseg fizičkog premještanja ili izmještanja poslovne djelatnosti, informacije o ugroženim skupinama ili pojedincima,
 - standardne značajke fizički raseljenih kućanstava, uključujući opis proizvodnih sustava, radne snage i organizacije kućanstava;
 - polazne informacije o životnim uvjetima (uključujući, ako je relevantno, razine proizvodnje i prihoda koji proizlaze iz formalnih i neformalnih ekonomskih aktivnosti) i životnog standarda (uključujući zdravstveni status) raseljene populacije.
- Uspostavljanje baze podataka o PAP-ovima, sa informacijama o svim zahvaćenim osobama i imovini (uključujući kontakt podatke)
- Usmjerenje na nedostatke pravnog okvira kao što je navedeno u ovom LARF-u, kao i na bilo koje izmjene u zakonodavstvu koje su stupile na snagu nakon objavljivanja LARF-a, a koje pokrivaju odgovarajući domeni i preseljenje; uočavanje jaza između izmijenjenog zakonodavstva i zahtjeva PR 5 i mehanizmi za premošćivanje tih razlika,
- Stvaranje institucijskog okvira, institucijske odgovornosti za provedbu, kvalificiranost, vrjednovanje i naknadu za gubitke i metodologiju koja će se rabiti za procjenu gubitaka,
- Stvaranje procedura podnošenja žalbi, aranžmana za provedbu, praćenje, procjenu, troškove i budžet.

Ciljevi LARP-a su:

- Smanjenje mogućih negativnih utjecaja raseljavanja na stanovništvo i imovinu,
- Ublažavanje negativnih društveno-ekonomskih utjecaja izvlaštenja i privremenih ili trajnih gubitaka osiguranjem naknade za gubitak imovine na temelju troškova zamjene i osiguranja provođenja aktivnosti raseljavanja uz objavljivanje odgovarajućih podataka, konzultacije i sudjelovanje PAP-ova;
- Ponovno postavljanje ili čak poboljšanje izvora prihoda i životnog standarda preseljenih osoba do razine prije utjecaja projekta,
- Postavljanje organizacijskih sustava i postupka za praćenje provedbe plana preseljenja i poduzimanje korekcijskih mjera
- Procjena izvršenog otkupa zemljišta i identificiranje bilo kakvih korekcijskih mjera, potrebnih za postizanje sukladnosti sa izvedbenim zahtjevima EBRD-a.

Aktivnosti na pripremi LARP-a će biti objavljene na način koji će omogućiti značajno sudjelovanje PAP-ova. To podrazumijeva etapu preliminarne pripreme, objavljivanje informacija za popis stanovništva, objavljivanje rezultata popisa uz zaštitu privatnosti osobnih podataka, objavljivanje polazne društveno-ekonomske procjene, kao i objavljivanje nacrtu LARP-a. Svrha javnog objavljivanja i diskusija je da se osigura značajno sudjelovanje PAP-ova u procesu pripreme, provedbe i praćenja instrumenata preseljenja.

Prvi nacrt LARP-a biti će dostavljen EBRD-u na provjeru i potvrdu. Nakon što bude potvrđen, bit će objavljen (verzija na hrvatskom jeziku) od strane nositelja projekta u zajednicama na koje se projekt odnosi i na internet portalu nositelja projekta, uz objave u lokalnim novinama; nakon toga će uslijediti javne konzultacije sa lokalnim zajednicama i zainteresiranim stranama. Nositelj projekta će također izdati objedinjene informacije sadržane u LARP-u za javnu publikaciju, kako bi obuhvaćene osobe shvatile procedure naknade i kako bi razumjele što mogu očekivati u različitim etapama projekta (na primjer, kada će biti data ponuda, u kojem vremenskom roku će morati odgovoriti, kako se rade postupci žalbi, zakonske procedure koje će se primijeniti ako pregovori propadnu). Ishod javnih konzultacija će biti dokumentiran i objavljen sa konačnim LARP-om i poslat EBRD-u za davanje mišljenja "bez prigovora". Po prijemu mišljenja "bez prigovora", konačni LARP će ponovo biti oglasen u lokalnim novinama i objavljen u zajednici (zajednicama) na koju / na koje se projekt odnosi, kao i na internet portalu nositelja projekta i EBRD-a i bit će dostupan tijekom provedbe cijelog projekta.

Nositelj projekta odgovoran je za provedbu LARP-a. Nositelj projekta će pratiti cjelokupnu provedbu, surađivati sa općinama u kojima se odvijaju građevinski radovi i aktivnosti vezane za izgradnju, surađivati sa izvođačima i objavljivati informacije osobama i zajednicama zahvaćenim projektom.

2 Nacionalni pravni okvir i zahtjevi EBRD

2.1 Nacionalni pravni okvir

Ključni zakon koji uređuje postupak izvlaštenja zemljišta je Zakon o izvlaštenju i određivanju naknade Republike Hrvatske, objavljen u Narodnim novinama RH, br. 74/14, sa izmjenama objavljenim u br. 69/17, dana 22.07.2017.

Međutim, na početku postupka izvlaštenja zemljišta za potrebe projekta, relevantan zakon bio je Zakon o izvlaštenju iz 1994. godine (SL 9/94, 35/94, 112/00, 114/01, 79/06, 45/11, 34/12).

Ostali bitni zakoni su:

- Zakon o općem upravnom postupku Narodne novine br. 47/09
- Zakon o državnom premjeru i katastru nekretnina, Narodne novine br. 112/18, od 22.12.2018.
- Zakon o gradnji, Narodne novine br. 153/13, 20/17, od 09.03.2017.
- Zakon o poljoprivrednom zemljištu, Narodne novine br. 20/18, 115/18, od 01.01.2019.
- Zakon o poslovima i djelatnostima prostornog uređenja i gradnje, Narodne novine br. 78/15, 118/18, od 01.01.2019.
- Zakon o procjeni vrijednosti nekretnina, Narodne novine br. 78/15, od 25.07.2015.
- Zakon o uređivanju imovinsko-pravnih odnosa u svrhu izgradnje infrastrukturnih građevina, Narodne novine br. 80/11, od 21.07.2011.
- Zakon o vlasništvu i drugim stvarnim pravima, Narodne novine 91/96, 68/98, 137/99, 22/00, 73/00, 129/00, 114/01, 79/06, 141/06, 146/08, 38/09, 153/09, 143/12, 152/14

2.1.1 Ključne institucije u postupku izvlaštenja zemljišta i raseljavanja

Institucije koje mogu biti angažirane u procesu otkupa zemljišta, uključujući postupak pravnog izvlaštenja, navedene su u nastavku. Ove institucije su same dodijelile odgovornosti i odredile aranžmane za primjenu zahtjeva ovog LARF-a i LARP-a.

Tablica 1 Ključne institucije u postupku izvlaštenja zemljišta i raseljavanja

Institucije	Ključne odgovornosti tijekom raseljavanja/izvlaštenja
Hrvatski sabor	Objavljuje javni interes u zakonskim okvirima
Vlada RH (VRH)	Objavljuje javni interes za izvlaštenje (ukoliko to nije učinjeno)

Institucije	Ključne odgovornosti tijekom raseljavanja/izvlaštenja
	zakonskim putem, kako je gore navedeno)
Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Predlaže, priprema i koordinira prostornim planom RH, kao i regionalnim planskim dokumentima
HAC – Hrvatske autoceste d.o.o.	<p>Kao nositelj projekta:</p> <ul style="list-style-type: none"> - provodi i koordinira svim aktivnostima raseljavanja po ovom LARF-u i LARP-u - objavljuje krajnji rok, za određenu općinu, kao dio procesa izvlaštenja; - priprema LARP i druge dokumente; - provodi LARP; - objavljuje LARF i sve druge dokumente; održava javne konzultacije u svim etapama projekta - angažira relevantne zainteresirane strane; - provodi mjere za ublažavanje posljedica raseljavanja - uspostavlja i provodi postupke žalbi za rješavanje svih žalbi građana zahvaćenih projektom i drugih zainteresiranih strana - prati i ocjenjuje postupak otkupa zemljišta - vrši prethodnu provjeru i odobrava postignute sporazume između izvođača radova i vlasnika zemljišta koje je zahvaćeno mjerama privremenog zauzimanja zemljišta - prati postupak privremenog zauzimanja zemljišta do povratka istog njegovim vlasnicima, sukladno ovom LARF-u - dostavlja izvješća EBRD-u o svim pitanjima po ovom LARF-u <p>Kao BoE, upravlja procesom procjene izvlaštene imovine i plaća naknadu za izvlaštenu imovinu i, ukoliko je potrebno, dodatnu naknadu radi premošćivanja razlike sa PR 5</p>
Ministarstvo financija (MF)	Zajmoprimac
Akreditirani stručnjaci	Procjena svih tipova zemljišta, objekata, kao i svih dodatnih sadržaja uz zemljište
Lokalne samouprave, uključujući i njihovu administraciju	Lokalne općine upravljaju i rukovode procesom izvlaštenja (Ured za imovinsko-pravne poslove)
Ministarstvo poljoprivrede	Pružuje informacije o raspoloživom zemljištu za zamjenu
Republički geodetski zavod, državni katastar nekretnina, decentralizirane jedinice	<p>Pružuje zvanične informacije o nepokretnoj imovini, uključujući objekte na zemljištu, kuće itd.</p> <p>Pružuje pravne informacije o vlasnicima nepokretne imovine</p> <p>Pružuje informacije o posjednicima nepokretne imovine</p> <p>Uključuje označavanje postupka izvlaštenja</p> <p>Radi izmjenu vlasničkih prava na nekretnine nakon otkupa, izvlaštenja zemljišta itd.</p>
Odgovorni općinski sudovi	Određuju naknadu u slučaju nepostizanja dogovora o mirnom rješenju spora

2.2 Zahtjevi EBRD

Projekt je obilježen kao projekt A sustava, sukladno EBRD politici zaštite okoliša i društveno-ekonomskih pitanja iz 2014. godine.

Projekt mora ispuniti zahtjeve u svezi sa otkupom zemljišta, nedobrovoljnim preseljenjem i izmještanjem poslovne djelatnosti kako je navedeno u EBRD politici zaštite okoliša i društveno-ekonomskih pitanja iz 2014. godine i zahtjevima (PR), konkretno:

- PR5 Otkup zemljišta, nedobrovoljno preseljavanje i izmještanje poslovnih djelatnosti
- PR 10 Objavljivanje podataka i uključivanje zainteresiranih strana

Kompletan tekst politike EBRD-a dostupan je na stranici:

<http://www.ebrd.com/news/publications/policies/environmental-and-social-policy-esp.html>

2.3 Ključne razlike između lokalnih propisa i PR5

Projekti koje u cijelosti ili djelomično sponzorira ili financira EBRD, a koji uključuju izvlaštenje zemljišta i nedobrovoljno preseljenje, podliježu zahtjevima PR 5. Ove politike nisu ograničene na slučaj fizičkog raseljavanja, nego se bave i izmještanjem poslovne djelatnosti kao posljedicom otkupa zemljišta ili ograničenog pristupa resursima (zemljištu, vodi ili šumi) koja rezultira provedbom projekta ili objekata povezanih sa istim. EBRD PR 5 se primjenjuje na sve komponente Projekta koje dovode do nedobrovoljnog preseljavanja, bez obzira na izvor financiranja komponente Projekta. To se potom odnosi i na druge aktivnosti koje dovode do nedobrovoljnog preseljavanja, koja se, izravno i u značajnoj mjeri, mogu pripisati ovom Projektu, a koje je nužno ostvariti i provesti sukladno ciljevima definiranim u projektnoj dokumentaciji ili čija se provedba planira u okviru Projekta.

Međutim, svi infrastrukturni i drugi projekti koji se izvode u RH, podliježu odredbama i zahtjevima nacionalnog zakonodavstva; sveobuhvatni zakon je Zakon o izvlaštenju i određivanju naknade. Tijekom dugogodišnje prakse u provedbi projekta, financiranih od strane različitih međunarodnih financijskih institucija, primijećeno je da sudovi RH, nacionalni i lokalni organi, u nekim slučajevima demonstriraju otpor kada je riječ o izravnoj provedbi bilo kojih odredbi koje nisu uključene u nacionalno zakonodavstvo. Međutim, Ustav RH navodi da su sva općeprihvaćena pravila međunarodnog prava i ratificirani međunarodni ugovori, sastavni dio pravnog poretka Republike Hrvatske, te da se isti izravno primjenjuju. Ova odredba dozvoljava izravnu provedbu IFI politika raseljavanja, odredbi ovog LARF-a i LARP-a pored postojećih hrvatskih zakona, i što je najvažnije, način zakonskog premošćivanja razlika između njih.

U ovom poglavlju navode se neke od ključnih razlika između nacionalnog zakonodavstva i PR5 politika preseljenja. Oni su izabrani zato što se odnose na razlike u svezi sa određivanjem financijske naknade. Zbirni prikaz svih razlika između Zakona i PR5 dat je u poglavlju 2.4. u nastavku.

2.3.1 Prava i neformalni/pravni korisnici

Zakonodavstvo RH ne priznaje u potpunosti prava neformalnih vlasnika (vlasnika/korisnika) u procesu izvlaštenja, sukladno Zakonu o određivanju naknade za izvlaštenje. Kako taj zakon obuhvaća jedine propise koji tretiraju utjecaje preseljenja koja se događaju tijekom infrastrukturnih ili javnih građevinskih projekata koji su proglašeni da su od javnog interesa, sa sigurnošću se može reći da zakonodavstvo RH ne priznaje status PAP-ova neformalnim posjednicima koji su zapravo zahvaćeni takvim projektima. Međutim, PR 5 daje pravo svim osobama zahvaćenim Projektom na nadoknadu i pomoć, uključujući i vlasnike koji nemaju priznata prava nad imovinom koju zauzimaju. U slučaju fizički raseljenih osoba koje nemaju priznato zakonsko pravo ili pravo na zemljište koje zauzimaju, nositelj projekta je dužan ponuditi im izbor opcija za adekvatno stanovanje sa sigurnošću zakupa, tako da se mogu zakonski preseliti bez rizika prinudnog iseljenja. Naknada u naturi će biti ponuđena umjesto novčane - gdje je to moguće, osim ako plaćanje novčane naknade za izgublenu imovinu može biti prikladnije, kao u slijedećim slučajevima: (1) sredstva za životne uvjete nisu utemeljena na posjedovanju zemljišta; (2) sredstva za životne uvjete su utemeljena na posjedovanju zemljišta, ali zemljište koje se uzima za projekt predstavlja mali dio obuhvaćene imovine, dok je ostatak zemljišta ekonomski održiv; ili (3) postoje aktivna tržišta za zemljište, stanovanje i radnu snagu; raseljene osobe upotrebljavaju takva tržišta i postoji dovoljna ponuda zemljišta i stambenog prostora. Razina novčane nadoknade treba biti dovoljna da zamjeni izgubljeno zemljište i drugu imovinu, uz punu nadoknadu troškova na lokalnim tržištima.

U praksi, ova skupina uglavnom obuhvaća one koji su izgradili objekte bez dozvola te stoga ne mogu biti predmet legalizacije jer su izgrađeni na zemljištu u državnom vlasništvu; osobe koje zauzimaju privatno, javno ili državno građevinsko ili poljoprivredno zemljište. Zakonodavstvo RH-a takvim vlasnicima daje pravo da nadoknade troškove za objekte i instalacije u smislu izvršenog ulaganja – tj. procijenjene vrijednosti rabljenih materijala, usjeva, šume, stabala voća, vinograda, kao i procijenjena starost usjeva i vremena nužnog za njihovu reprodukciju. Međutim, prema hrvatskom zakonodavstvu takva naknada nije obuhvaćena Zakonom o izvlaštenju, već Zakonom o temeljima imovinskih odnosa. Zahtjevi PR 5 zadržavaju isti pristup prema svim zahvaćenim osobama, štiteći sve one koji trpe gubitak imovine, fizičko preseljenje ili izmještanje poslovne djelatnosti, kao i pad prihoda uslijed provedbe Projekta, bez obzira na njihovo zakonito pravo na imovinu koju koriste. Kako su zahtjevi PR 5 najpovoljniji za PAP-ove, isti će imati prvenstvo nad prethodno navedenim osnovnim pravilima.

2.3.2 Raskorak između tržišne cijene i troškova zamjene

Nacionalno zakonodavstvo koristi opći termin "tržišna vrijednost" ili "tržišna cijena" kada govori o procjeni naknade. Ova vrijednost se izračunava na temelju cijene slične imovine ili imovine u oblasti, koja se može postići za određenu imovinu ili imovinu na tržištu, ovisno o ponudi i potražnji u trenutku određivanja cijene. Za procjenu poljoprivrednog zemljišta (ako se ne može naći zamjensko zemljište, što je najčešće slučaj) i građevinskog zemljišta, u zakonu se navodi da

će iznos naknade odrediti lokalne porezne uprave koje rade pod Ministarstvom financija (MoF). Za ostalu imovinu, poput objekata ili usjeva, imenuju se stručni procjenitelji. Po PR 5 “Trošak zamjene” se definira kao tržišna vrijednost imovine plus troškovi transakcije, povezanih sa obnavljanjem takve imovine. Kada nacionalni zakoni ne zadovoljavaju standarde naknade punih troškova zamjene, naknada po domaćem zakonu mijenja se dodatnim mjerama kako bi se zadovoljio zahtjev za troškove zamjene. U okviru ovog LARF-a, tijekom procesa provedbe Projekta, PR 5 će također imati prvenstvo po principu “zamjenske vrednoti” jer je takvo rješenje povoljnije za PAP-ove.

2.3.3 Potpora tijekom procesa preseljavanja

Najbitnija razlika između Zakona o izvlaštenju i PR 5 je da, prema nacionalnom zakonodavstvu, bivši vlasnici nemaju pravo na bilo kakvu dodatnu potporu ili naknadu za vrijeme i nakon preseljenja, osim troškova zamjene. Vlasnici ne dobivaju nikakvu potporu za ponovno obnavljanje životnih uvjeta (nema brze administrativne procedure za dozvole, licence ili komunalne priključke). Također, porezna i administrativna plaćanja nisu obuhvaćena naknadom i amortizacijom vrijednosti imovine (amortizacija, osim za zemljište) uključene u procjenu naknade.

2.4 Analiza neslaganja

Nacionalno zakonodavstvo je uglavnom sukladno EBRD PR5. Tablica ispod odnosi se samo na razlike između rješenja za preseljenje, predviđenih nacionalnim zakonodavstvom i EBRD PR 5 politika, kao i na način na koji će se ove razlike premostiti. Kompletan pregled prava, naknada i mjera ublažavanja štetnih učinaka, dat je u matrici prava u poglavlju 3.4.

Tablica 2 Analiza raskoraka

Predmet	Zakoni HR	PR5 zahtjevi	Nedostaci i mjere za premošćivanje razlika sukladno PR zahtjevima, najboljim međunarodnim praksama i ovom LARF-u
<p>Dodatna potpora PAP-ovima nakon fizičkog preseljenja i/ili izmještanja poslovne djelatnosti, ponovnog uspostavljanja životnih uvjeta</p>	<p>Samo nejasna pozivanja na potporu, bez jasne posebne zakonske odredbe</p>	<p>Potrebno je pružiti dodatnu potporu tijekom i nakon preseljenja.</p> <p>Posebnu pozornost treba posvetiti potrebama siromašnih i ranjivih pojedinaca i skupina.</p> <p>Potrebno je uključiti mjere za pružanje pravne potpore izmještenim osobama kako bi ispunili sve administrativne zahtjeve prije otkupa zemljišta i, ako je to potrebno, zatražili naknadu od sudova.</p> <p>Osigurati potporu za preseljenje tako da PAP-ovi budu u stanju obnoviti i, gdje je moguće, unaprijediti svoj životni standard.</p> <p>U slučaju izmještanja poslovne djelatnosti osigurati dodatnu ciljanu potporu i mogućnosti za obnavljanje, a ako je moguće, i poboljšanje sposobnosti prihodovanja, razine proizvodnje, poslovne mogućnosti i životni standard.</p>	<p>HAC će pratiti prilagodbu PAP-ova nakon fizičkog preseljavanja i/ili izmještanja poslovne djelatnosti, na temelju razumne procjene vremena koje će vjerojatno biti potrebno za obnavljanje životnih uvjeta i životnog standarda. Izmještene osobe i ranjivi pojedinci i skupine zahvaćeni Projektom će dobiti naknadu za troškove preseljenja i sve dodatne troškove u svezi sa preseljenjem, a u svrhu obnove životnih uvjeta i premošćivanje prijelaznog perioda nakon preseljenja ili zbog ranjivosti. Akcijski plan raseljavanja prilagođen je danj lokaciji, obuhvaća mjere i projekt adekvatne potpore i potpore proporcionalne utjecaju, kao i način za premošćivanje razlika.</p>

Predmet	Zakoni HR	PR5 zahtjevi	Nedostaci i mjere za premošćivanje razlika sukladno PR zahtjevima, najboljim međunarodnim praksama i ovom LARF-u
Instrumenti preseljenja, popis i procjena društveno-ekonomskog utjecaja	Jedini pripremljeni dokument je elaborat o izvlaštenju koji obuhvaća evidentiranje zemljišnih parcela, potrebnih za projekt i identificiranje vlasnika kroz katastar. Nije izvršena polazna društveno-ekonomska procjena	Priprema ovog LARF-a, LARP-a, društveno-ekonomska procjena i popis.	Pored zadovoljavanja nacionalnih zahtjeva, bit će pripremljeni LARP, popis i procjene društveno-ekonomska utjecaja.
Javne konzultacije	Javnost se o projektu generalno obavještava kroz postupak općeg prostornog ili određenog detaljnog urbanističkog plana, kao i kroz procjenu utjecaja na okoliš i prezentaciju elaborata izvlaštenja. Međutim, nema potrebe za izravnom konzultacijom pojedinaca potencijalno zahvaćenih projektom prije početka izvlaštenja. Ne postoje odredbe o javnim diskusijama, popisu, polaznoj društveno-ekonomskoj procjeni ili bilo kojoj vrsti sudjelovanja zainteresiranih strana i zajednica koje bi potencijalno mogle biti obuhvaćene Projektom.	Potrebno je provesti ozbiljne konzultacije sa zahvaćenim osobama i zajednicama, lokalnim vlastima i, ako je to potrebno, nevladinim organizacijama. Sve aktivnosti preseljenja se provode uz odgovarajuće davanje informacija, konzultacije i informativno sudjelovanje obuhvaćenih osoba. Od najranijih etapa i kroz sve aktivnosti preseljenja, klijent će uključiti obuhvaćene građane (muškarce i žene), uključujući i domaće zajednice. Time će biti omogućeno njihovo rano i informativno sudjelovanje u procesima donošenja odluka vezanih za preseljenje.	Nositelj projekta će objaviti sadržaj ovog dokumenta i izvršiti javne konzultacije u svezi sa istim, jednako kao i za svaki drugi instrument preseljenja. PAP-ovi i zainteresirane strane će biti informirane i konsultirane tijekom etape planiranja i tijekom svih faza provedbe Projekta, kako bi se premostile razlike, uz potpuno ispunjenje PR 5 zahtjeva.
Rokovi plaćanja naknada i preuzimanja vlasništva nad izvlaštenom	Na zahtjev BoE, uzimanje izvlaštene imovine u posjed može se odobriti prije isplate naknade	Naknada se mora osigurati prije početka radova na izgradnji i prije preuzimanja imovine	Preuzimanje posjeda nad obuhvaćenom imovinom moguće je samo kada se naknada plati ili se registrira formalni sudski postupak ili žalba, a originalni iznos naknade

Predmet	Zakoni HR	PR5 zahtjevi	Nedostaci i mjere za premošćivanje razlika sukladno PR zahtjevima, najboljim međunarodnim praksama i ovom LARF-u
imovinom	na temelju javnog interesa, nakon izdavanja konačnog rješenja o izvlaštenju, pod uvjetom da BoE odredi osnov za naknadu, sukladno odredbama Zakona o izvlaštenju.		prenese na depozitni račun.
Ekonomski neodržive parcele	Vlasnici mogu zatražiti izvlaštenje preostalog dila parcele pod izgovorom ekonomske neodrživosti, dok odluka o izvlaštenju ne postane valjana. Jedini pravni lijek nakon toga je pokretanje formalnog sudskog postupka.		Ekonomska neodrživost preostale imovine se može uvidjeti tek nakon početka gradnje, ili čak i kasnije tijekom provedbe. Nositelj projekta mora biti spreman obavijestiti vlasnika zemljišta o svim potencijalnim utjecajima koji bi mogli ugroziti održivost preostale zemljišne parcele, kao i omogućiti mu brzo rješavanje sudskih postupaka (u slučaju pokretanja istih)
Raseljavanje formalnih vlasnika nepokretne imovine (kuće, uključujući građevinsko zemljište) i onih koji nemaju formalna zakonska prava na zemljište ili imovinu u vreme popisa, ali imaju pravo na zemljište priznato ili prepoznato nacionalnim zakonima	Opcija 1: Novčana naknada po tržišnoj vrijednosti + troškovi preseljenja (metodologija za određivanje troškova preseljenja nije definirana zakonom, već je u praksi obuhvaćena izvješćima o procjeni imovine). ili Opcija 2: Naknada u naturi - Odgovarajuća zamjenska imovina se nudi ako se vlasnik složi s ovom vrstom naknade i ako su ispunjeni određeni zakonski uvjeti.	Raseljavanje - Ponuđena je zamjenska imovina, jednake ili veće vrijednosti i sličnih osobina + naknada za preseljenje i prijelazni period + administrativne i porezne naknade. Ako se ne može pronaći odgovarajuća zamjenska imovina, slijedi novčana naknada u vrijednosti zamjene.	Opcija 1: Novčana naknada - u vrijednosti zamjene, kako je definirano u PR 5, biti će isplaćena vlasniku imovine - tržišna cijena imovine + troškovi preseljenja + registracija vlasništva, administrativne i porezne naknade + naknada za prijelazni period. ili Opcija 2: Zamjenska imovina - biće moguće samo na zahtjev vlasnika i ako su ispunjeni pravni uvjeti, kako je definirano Zakonom o izvlaštenju. U tom slučaju vlasniku nekretnine plaćaju se troškovi preseljenja i prijelaznog perioda.

Predmet	Zakoni HR	PR5 zahtjevi	Nedostaci i mjere za premošćivanje razlika sukladno PR zahtjevima, najboljim međunarodnim praksama i ovom LARF-u
Izmještanje formalnih vlasnika poljoprivrednog zemljišta	Odgovarajuće zamjensko zemljište koje se nudi u blizini (jednake vrijednosti, kvalitete, tipa obrade, klase i površine). Međutim, Zakon dalje definira da će, ako se ne može naći odgovarajuće zemljište, biti isplaćena novčana naknada po tržišnoj vrijednosti, prema procjeni zvaničnih stručnjaka za procjenu zemljišta.	Izmještanje - Zamjena imovine jednake ili veće vrijednosti i slične produktivnosti + administrativne naknade + gubitak prihoda. Ako je to nužno (isplata novčane naknade za izgubljenu imovinu može biti odgovarajuće rješenje ako: (i) životni uvjeti nisu utemeljeni na zemljištu; (ii) egzistencija je vezana za zemljište, ali zemljište koje se uzima za projekt predstavlja tek mali dio obuhvaćene imovine, a ostatak zemljišta je ekonomski održiv; ili (iii) postoje aktivna tržišta za zemljište, stanovanje i radnu snagu; izmještene osobe koriste takva tržišta; postoji i dovoljna ponuda zemljišta i stambenog prostora); plaća se naknada u iznosu pune vrijednosti troškova zamjene, uključujući tržišnu cijenu za imovinu, troškove preseljenja, naknadu za prijelazni period, kao i troškove registracije, te administrativne i porezne naknade.	Ako su životni uvjeti vlasnika imovine utemeljeni na poljoprivredi, nužno je je ponuditi zamjensku imovinu + naknadu za prijelazni period i naknadu za preseljenje + administrativne naknade Ako se ne može naći odgovarajuće zemljište, plaća se novčana naknada u punoj zamjenskoj vrijednosti: tržišna cijena imovine + troškovi preseljenja + registracija, administrativne i porezne naknade + naknada za prijelazni period.
Raseljavanje korisnika bez ikakvih prava na objekt ili zemljište za stanovanje - skvoteri	Ne postoje odgovarajuće zakonske odredbe	Nositelj projekta će ponuditi opciju za adekvatno stambeno rješenje sa sigurnošću najma tako da je moguće legalno preseljenje, bez opasnosti od prinudnog iseljenja.	Nositelj projekta će, ako je moguće, locirati i ponuditi PAP-u zamjensku imovinu - slično zemljište u državnom vlasništvu ili nekretninu za van-tržišni najam u blizini. (nije vjerojatno u ovom projektu)
Izmještanje zakupca poljoprivrednog zemljišta	<u>Najam javnog zemljišta:</u> Zakupac ima pravo na novčanu naknadu za sva poboljšanja	Zamoprimac ima pravo na novčanu naknadu za sva poboljšanja na zemljištu, npr. za sustave navodnjavanja, drenaže,	Nacionalno zakonodavstvo ne predviđa naknadu za prijelazni period, niti zamjensko zemljište za najam ako je zemljište unajmila država, kao ni naknadu ako su zemljište

Predmet	Zakoni HR	PR5 zahtjevi	Nedostaci i mjere za premošćivanje razlika sukladno PR zahtjevima, najboljim međunarodnim praksama i ovom LARF-u
	<p>izvršena na zemljištu, kao što su sustavi navodnjavanja, drenaže, višegodišnji usjevi, objekti, šume, drveće, stabla voća, vinogradi, usjevi i vrijeme potrebno za reprodukciju itd.</p> <p><u>Najam privatnog zemljišta:</u> Ne postoje zakonske odredbe</p>	<p>višegodišnje usjeve, objekte i sl. po zamjenskoj vrijednosti; osiguranje najma odgovarajuće imovini u javnom vlasništvu za odgovarajući vremenski period; izgubljeni neto prihod tijekom prijelaznog perioda i troškove prijenosa i ponovnog instaliranja postrojenja, strojeva ili druge opreme, i potporu nakon premještanja za prijelazni period za obnovu životnih uvjeta.</p>	<p>unajmili privatni vlasnici. Pružat će se potpora za premošćivanje raskoraka na temelju razumne procjene vremena koje će vjerojatno biti potrebno za ponovno uspostavljanje životnih uvjeta, a nositelj projekta će koordinirati sa Ministarstvom poljoprivrede da se pronade i ponudi odgovarajuće poljoprivredno zemljište u javnom vlasništvu za najam.</p> <p>Naknada za sva ulaganja će biti plaćena + troškovi premještanja, ako je primjenjivo + naknada za prijelazni period, za premošćivanje razlika između zakona RH i PR 5.</p>
<p>Poslovna imovina (zgrada koja se koristi u poslovne svrhe kao što su prodavaonice i uredi)</p>	<p>Opcija 1: Novčana naknada po tržišnoj vrijednosti + troškovi preseljenja (koji nisu definirani zakonom, ali su obuhvaćeni praksom kao "troškovi postupka izvlaštenja".</p> <p>ili</p> <p>Opcija 2: Naknada u naturi - Odgovarajuća zamjenska imovina, ponuđena na zahtjev vlasnika, ako su ispunjeni određeni pravni uvjeti.</p>	<p>Opcija 1. Alternativna adekvatna imovina sa odgovarajućim ugovorom o najmu, cjelokupni troškovi preseljenja, uključujući inventar i troškove zamjene za bilo koje ulaganje u imovinu, naknadu za prijelazni period, izgubljeni neto prihod tijekom prelaznog perioda; troškovi prijenosa i ponovne instalacije postrojenja, strojeva ili druge opreme, kako je primjenjivo i odgovarajuća razina potpore za obuku za usavršavanje vještina, ako je to nužno za ponovno uspostavljanje životnih uvjeta.</p> <p>Opcija 2. Novčana naknada u zamjenskoj vrijednosti za imovinu + trošak ponovnog uspostavljanja komercijalnih aktivnosti na drugoj lokaciji + izgubljeni neto prihod tijekom prijelaznog perioda + troškovi</p>	<p>Opcija 1: Novčana naknada - u vrijednosti zamjenskih troškova, kako je definirano u PR 5, bit će isplaćena vlasniku imovine - tržišna cijena imovine + troškovi preseljenja + registracija vlasništva, administrativne i porezne naknade + gubitak prihoda (na osnovu evidencije iz prethodnih poreznih prijava) za period poslovne neoperativnosti + dodatak za prijelazni period za premošćivanje razlika.</p> <p>Opcija 2: Zamjenska imovina – bit će moguća samo na zahtjev vlasnika i ako su ispunjeni pravni uvjeti, kako je definirano Zakonom. U tom slučaju, vlasniku nekretnine plaćaju se troškovi preseljenja i prijelaznog perioda.</p> <p>Nositelj projekta će također definirati program za unaprijeđenje vještina, koji će se utvrditi tijekom društvenih istraživanja za LARP, ako je to primjenjivo.</p>

Predmet	Zakoni HR	PR5 zahtjevi	Nedostaci i mjere za premošćivanje razlika sukladno PR zahtjevima, najboljim međunarodnim praksama i ovom LARF-u
		prijenosa i ponovne instalacije postrojenja, strojeva ili druge opreme, kako je primjenjivo, kao i odgovarajuće razine potpore za obuku kod usavršavanja vještina, ako je to potrebno, za ponovno uspostavljanje životnih uvjeta.	
Gubitak resursa kojima obično raspolaže zajednica (npr. pašnjaci, šumski resursi)	Ne postoje posebne zakonske odredbe	Nositelj projekta treba pružiti potporu koja će nadoknaditi sve gubitke resursa zajednice. Ovo se može osigurati u obliku inicijativa koje povećavaju produktivnost preostalih resursa kojima zajednica ima pristup, prirodne ili novčane nadoknade za gubitak pristupa ili osiguranje pristupa alternativnim izvorima izgubljenog resursa.	Nositelj projekta će premostiti ovu razliku tako što će posvetiti pozornost zajedničkim resursima održanim u okviru procjene društveno-ekonomskog utjecaja i LARP-a. Ako je primjenjivo, poduzet će se odgovarajuće mjere. Nositelj projekta će u cijelosti usvojiti sve politike i odredbe PR 5.
Gubitak javnih dobara	Ne postoje posebne zakonske odredbe	Nositelj projekta će provesti ozbiljne konzultacije sa obuhvaćenom lokalnom zajednicom radi identificiranja i, gdje je to moguće, ugovaranja odgovarajuće alternative.	Nositelj projekta će premostiti ovu razliku tako što će prilikom procjene društveno-ekonomskog utjecaja i u LARP-u obratiti pozornost na javna dobra.
Gubitak beneficija (plaće ili drugih sličnih prihoda)	Ne postoje posebne zakonske odredbe	Novčana naknada za neto gubitak prihoda tijekom perioda preseljenja + osiguranje dodatne ciljane potpore (olakšice zajma, obuka ili prigode za zapošljavanje) i mogućnosti za vraćanje, i tamo gdje je moguće - poboljšanje njihove sposobnosti zarade, razine proizvodnje i životnog standarda.	LARP će definirati isplate za prijelazni period kako bi se nadoknadio neto gubitak prihoda tijekom razumnog prijelaznog perioda, ali i uključiti dodatnu ciljnu potporu (olakšice zajma, obuka ili prigode za zapošljavanje) i mogućnosti za ponovno uspostavljanje, i gdje je moguće - unaprijeđenije sposobnosti dobivanja prihoda, kao načina premošćivanja razlika.
Žalbeni mehanizam i	Zakon propisuje mogućnost žalbe	Nositelj projekta će u okviru Projekta	Odgovarajući, pristupačan i priuštiv žalbeni mehanizam će

Predmet	Zakoni HR	PR5 zahtjevi	Nedostaci i mjere za premošćivanje razlika sukladno PR zahtjevima, najboljim međunarodnim praksama i ovom LARF-u
rješavanje sporova	tijekom etape izvlaštenja, ali samo u okviru postojećih državnih i sudskih institucija i sa statutarnim ograničenjima.	uspostaviti učinkovit žalbeni mehanizam što je prije moguće. To će biti sukladno ovom PR-u, kao i ciljevima i principima EBRD PR10, radi blagovremenog prijema i obrade posebnih pitanja u svezi sa naknadama i preseljenjem, a koja pokreću izmještene osobe i/ili članovi kućanstava. Time će biti obuhvaćena uporaba mehanizma za nepristrano rješavanje sporova.	biti uspostavljen pored zakonskih prava PAP-ova da zahtijevaju zaštitu kod odgovarajuće suda u RH. Struktura predloženog mehanizma za žalbe je data u poglavlju 4 ovog LARF-a.
Praćenje preseljenja i obnavljanja životnih uvjeta	Ne postoje posebne zakonske odredbe	Praćenje procesa raseljavanja i obnavljanja životnih uvjeta bit će provedeno sukladno EBRD PR 1; obuhvatit će sudjelovanje ključnih aktera kao što su obuhvaćene zajednice. Ovisno o opsegu raseljavanja obuhvaćenog projektom, može biti prihvatljivo da klijent naruči vanjsko završno izvješće Akcijskog plana raseljavanja kako bi utvrdio da su odredbe ispunjene. Završno izvješće treba biti sastavljeno nakon kompletiranja svih činioca procesa, uključujući i sve razvojne inicijative. Izvješće može identificirati dodatne aktivnosti nositelja projekta. U većini slučajeva, završetak korekcijskih akcija, navedenih u završnom izvješću, znači ispunjenje obveza nositelja projekta u svezi sa preseljenjem i obnavljanjem životnih uvjeta davanjem pogodnosti.	Ovaj LARF definira plan praćenja i izvještavanja o procesu raseljavanja i ublažavanja negativnih utjecaja Projekta.

Predmet	Zakoni HR	PR5 zahtjevi	Nedostaci i mjere za premošćivanje razlika sukladno PR zahtjevima, najboljim međunarodnim praksama i ovom LARF-u
Ranjive skupine	Nadoknada za izvlaštenu imovinu može se utvrditi u većem iznosu od tržišne cijene, uzimajući u obzir financijsku i drugu osobnu i obiteljsku situaciju prethodnog vlasnika, ako su ti uvjeti potrebni za njegovo postojanje (broj članova kućanstva, broj radno sposobnih ili zaposlenih članova kućanstva, zdravstveno stanje članova kućanstva, mjesečni prihodi kućanstva, itd.)	Nositelj projekta će uzeti u obzir sve pojedince ili skupine koji mogu biti ugroženi ili ranjivi. Konkretno, nositelj projekta će poduzeti potrebne mjere da ranjive skupine ne budu u nepovoljnom položaju u procesu raseljavanja, da budu potpuno informirane i svjesne svojih prava, i da mogu jednako uživati mogućnosti i beneficije. Ove skupine se identificiraju kroz proces procjene na okoliš i društveno-ekonomska pitanja (kao što je navedeno u EBRD PR1). Također, dodatni zahtjevi se odnose na konzultacije koje obuhvaćaju pojedince-pripadnike ranjivih skupina.	Nositelj projekta će premostiti ovu razliku davanjem posebne pozornosti ranjivim skupinama i pojedincima. Njima će biti ponuđena dodatna naknada, pravna potpora tijekom preseljenja i potpora tijekom fizičkog raseljavanja, kao i prioritet pri zapošljavanju, kako je prikladno i procijenjeno u okviru procjene društveno-ekonomskog utjecaja za LARP. Nositelj projekta će u cijelosti usvojiti sve politike i odredbe PR 5 u svezi sa ranjivim skupinama.

3 Kvalificiranost, ocjenjivanje i prava

U vrijeme pripreme ovog LARF-a, projekt dionice od mađarske granice do Belog Manastira i dalje je bio u idejnoj etapi, te nije bilo moguće procijeniti pun utjecaj izvlaštenja zemljišta.

Uzimajući u obzir postupke gradnje nužne za izgradnju ceste, očekuje se da će za potrebe same trase (izravno zauzimanje prostora) i pristupnih cesta, biti provedena trajna izvlaštenje zemljišta. Izvođač radova može zahtijevati dodatno zemljište za građevinske radove, pozajmište materijala, deponije, skladišne prostore, itd., što će za posljedicu imati samo privremeni otkup zemljišta.

Međutim, uzimajući u obzir zemljopisne uvjete, očekuje se da će otkup zemljišta obuhvatiti zemljište, usjeve i višegodišnje drveće, kao i neke pomoćne objekte i ruralnu infrastrukturu. To može utjecati na pristup zemljištu; međutim, ne očekuje se da će proces otkupa zemljišta za ovaj dio utjecati na bilo koji posao ili izazvati bilo kakvo fizičko preseljenje.

S druge strane, izvlaštenje zemljišta za dionicu Beli Manastir - most Halasica je dovršena 89%, pri čemu je većina preostalih zemljišnih parcela koje treba izvlastiti u katastarskoj općini Belje. Izvlaštenje je počelo 2010.godine i provedeno je sukladno Zakonu o izvlaštenju (koji je nakon toga promijenjen) i završena je preko 80% kada je projekt stavljen na čekanje. Izvlaštenje preostalih parcela zemljišta nastavljena je 2018. godine i očekuje se da će se završiti u drugom tromjesečju 2019.godine. Izvlaštenje na ovoj dionici obuhvaća zemljište, usjeve i višegodišnje drveće, malu površinu šuma, određene pomoćne objekte i ruralnu infrastrukturu, a ne fizičko raseljavanje niti obuhvaćene poslove (nevezano za poljoprivredu).

LARF je pripremljen tako da obuhvati prava na osnovu procijenjenih utjecaja.

3.1 Osobe i subjekti koji ispunjavaju uvjete za naknadu i potporu

Prema ovom LARF-u, slijedeće osobe i subjekti imaju pravo na naknadu, sukladno LARF-u, ako su nazočni na području provedbe projekta prije krajnjeg roka:

- Fizičke ili pravne osobe, formalni vlasnici bilo koje obuhvaćene imovine
- Fizičke ili pravne osobe, priznati korisnici bilo koje obuhvaćene imovine po odredbama zakona RH
- Fizičke ili pravne osobe, formalni zakupci bilo koje obuhvaćene imovine
- Fizičke ili pravne osobe, neregistrirani vlasnici i neformalni korisnici zahvaćenog poljoprivrednog ili građevinskog zemljišta u privatnom ili javnom vlasništvu, ili dijela zemljišta;
- Osobe, korisnici zahvaćene imovine, ali koje na istu ne polažu zakonska prava - skvoteri;

- Fizičke ili pravne osobe koje posjeduju usjeve zahvaćene Projektom (bez obzira na status zemljišta na kojem su usjevi posađeni);
- Fizičke ili pravne osobe koje posjeduju višegodišnje biljke i drveće, poput stabala voćki i vinograda, zahvaćenih Projektom (bez obzira na status zemljišta na kojem su posađeni);
- Fizičke ili pravne osobe, vlasnici vinograda i voćnjaka koji još ne rađaju, a koji su zahvaćeni Projektom (bez obzira na status zemljišta na kojem su posađeni);
- Fizičke ili pravne osobe, vlasnici rasadnika koji još ne donose dobit, a koji su zahvaćeni Projektom (bez obzira na status zemljišta na kojem su posađeni);
- Fizičke ili pravne osobe koje posjeduju objekte zahvaćene Projektom (pomoćne zgrade, ograde, bunari, sustavi navodnjavanja itd.) bez obzira na status zemljišta na kojem se objekti nalaze
- Radnici, posjednici poljoprivrednog zemljišta i poljoprivrednici na zahvaćenoj imovini, čiji egzistencija i prihodi su trajno ili privremeno pod utjecajem Projekta;
- Zajednice ili kućanstva kod kojih je pristup njihovim zgradama, zajedničkim resursima i pogodnostima zahvaćen Projektom.
- Fizičke ili pravne osobe, formalni vlasnici ili zakupci, ili zakoniti korisnici sukladno odredbama zakona RH, ili neregistrirani vlasnici i neformalni korisnici zemljišta, zahvaćeni projektom uslijed privremene zauzetosti zemljišta;
- Fizičke ili pravne osobe - vlasnici imovine koji nisu državljani/rezidenti Republike Hrvatske
- Ranjive skupine i pojedinci koji pripadaju tim skupinama, lica ispod granice siromaštva sukladno nacionalnim zakonima, kućanstva koja vode žene, samohrani roditelji, stare osobe, osobe sa invaliditetom ili one sa dugoročnim zdravstvenim problemima), zahvaćene Projektom;
- Fizičke ili pravne osobe čiji se gubici ne mogu utvrditi ili predvidjeti u ovoj etapi Projekta (uključujući one koji imaju pravo vlasništva nad objektima zahvaćenim projektom).

3.2 Krajnji rok

Krajnji rok je datum mirovanja za sva potraživanja za imovinu na području zahvaćenom Projektom. Osobe koje stupe u područje zahvaćeno projektom nakon krajnjeg roka, nemaju pravo na naknadu niti na bilo koji drugi vid podrške u slučaju preseljavanja. Također, sva ulaganja u osnovna sredstva (kao što su objekti, usjevi, voće, drveće, šumske parcele, itd.), kao rezultat aktivnosti nakon krajnjeg datuma neće biti podobna za naknadu. Ova politika krajnjeg roka neće obuhvaćati lica koja su postala vlasnici imovine nakon krajnjeg roka na temelju

sudske odluke, ukoliko je sudski predmet formiran prije krajnjeg roka. Ova odredba o krajnjem roku stoji nasuprot oportunističkim zahtjevima osoba koja ulaze u područje Projekta isključivo u očekivanju određene koristi.

U cilju podržavanja krajnjeg roka za određivanje ispunjenosti uvjeta PAP-ova za naknadu za i pomoć za raseljavanje, nužno je provesti popis osoba i robe čim bude identificirano područje provedbe Projekta, radi navođenja svih vjerojatnih utjecaja, potkrepljeno, ako je moguće, video i fotografskim dokazima. Izvješće o istraživanjima potpisuju PAP-ovi i BoE. Datum početka popisa smatrat će se za krajnji rok. Prije popisa, BoE će objaviti obavještenja o krajnjem roku u lokalnim novinama, informirajući sve vlasnike i korisnike o pokretanju procesa izvlaštenja. Krajnji rok će također biti objavljen na oglasnim pločama u lokalnim zajednicama i relevantnim općinama, kao i na konzultativnim sastancima, sa pratećim objašnjenjem. Objava će također biti objavljena, ako je to potrebno, na često posjećenim lokacijama, širom obuhvaćenih područja.

3.3 Povezana razmatranja u svezi sa pravima

Obnova privremeno zauzetog zemljišta

Svo zemljište koje je privremeno zauzeto po sporazumu o Projektu morat će biti u cijelosti vraćeno u prvobitno stanje po isteku ugovornog perioda za zemljište. To znači da će sa svih gradilišta biti uklonjen otpad, kao i da će sva oprema biti uklonjena. Neophodne radnje mogu obuhvatiti i konzerviranje gornjeg sloja tla, u nekim dijelovima, kako bi se očuvala kvaliteta obuhvaćenog zemljišta, za što će biti odgovorni izvođači kojima su dodijeljeni radovi, a što će pratiti RSM. Poduzimanje ovih mjera će omogućiti vlasnicima / korisnicima zemljišta da ga i dalje koriste na isti način na koji su ga koristili prije provedbe Projekta.

Pomoć ranjivim skupinama

Društveno-ekonomsko istraživanje treba za cilj imati identificiranje svih ranjivih osoba koje su ili će postati ranjive tijekom provedbe projekta. Različite karakteristike se mogu koristiti kao pokazatelji ranjivosti: zaposlenost, dob, spol, zdravlje, veličina i struktura kućanstva, pristup sredstvima za život i sl. Međutim, važno je primijetiti da, iako populacija obuhvaćena projektom, može biti sličnih svojstava, nisu svi u istoj mjeri ranjivi jer nisu u istoj mjeri ni izloženi promjenama vezanim za Projekt, niti imaju iste kapacitete za nošenje sa istim.

Posebno osjetljive skupine su:

- Žene
- Stara lica/umirovljenici
- Lica sa invaliditetom
- Manjinske zajednice
- Jednočlana kućanstva u ruralnim oblastima

- Primatelji socijalnih davanja
- Nepismena lica.

Konkretno mjere za pomoć ranjivim skupinama koje su identificirane kroz društveno-ekonomska istraživanja bit će definirane sukladno njihovim potrebama. Na primjer, određenim skupinama možda će biti nužna pravna ili druga pomoć da bi obnovile životne uvjete, kao što je pomoć za unaprijeđenje njihovog poslovanja, nekim ugroženim kućanstvima mogu biti nužne dodatne usluge od socijalnih radnika, itd. RSM će biti u kontaktu sa općinom u svezi sa pružanjem potpore ugroženim PAP-ovima.

Vlasnici koji nisu državljani/rezidenti RH

Dionice se nalaze na području blizu granice gdje će vjerojatno biti značajan broj vlasnika zemljišta koji su stranci i vjerojatno žive izvan Hrvatske. Nužno je dodatno vrijeme i napor da se identificiraju i kontaktiraju ovi vlasnici.

Gubitak divljači (lov)

Postoji nekoliko oblasti oko područja obuhvaćenog Projektom koje su registrirane lovačke oblasti i oblasti sa divljači. Projekt obuhvata rješenja kojima se omogućava komunikacija u zahvaćenim staništima. Iako se pretpostavlja da se lov na ovom području vrši rekreacijski, zahtjevi za naknadu prihoda/životnih uvjeta također mogu biti podnijeti lokalnoj zajednici. Ti zahtjevi će biti podvedeni pod odgovarajuću skupinu u matrici prava.

Prava povezana sa prijašnjem provedenim izvlaštenjem zemljišta

Proces otkupa zemljišta za pod-dionicu Most Halasica - Beli Manastir proveden je, u najvećem dijelu, sukladno Zakonu o izvlaštenju iz 1994. godine i samo djelomično sukladno Zakonu o izvlaštenju i utvrđivanju naknade iz 2014. godine.

Zbog razlika navedenih u poglavljima 2.3 i 2.4 između nacionalnog zakonodavstva i zahtjeva EBRD-a, u donjoj matrici prava predstavljene su dodatne korekcijske mjere kako bi se postigla potpuna sukladnost sa PR5.

3.4 Matrica prava

Tablica 3 Matrica prava

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Korekcijske mjere / dodatne radnje nužne u svezi sa provedenim otkupom zemljišta
A – IZMJEŠTANJE POSLOVNIH DJELATNOSTI			
ZEMLJIŠTE			
Poljoprivredno zemljište bez obzira na ozbiljnost gubitka (bilo da je riječ o potpunom ili djelomičnom gubitku imovine)	Vlasnik sa formalnim pravom (uključujući vlasnike koji polažu pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo po nacionalnim zakonima)	Zemljište za zamjenu jednake ili veće vrijednosti i slične produktivnosti u neposrednoj blizini ili u okolini izvlaštenog zemljišta, zajedno sa svim troškovima preseljenja i administrativnim naknadama za prijenos vlasničkih prava, ukoliko postoje. Ili Novčana naknada u vrijednosti troškova zamjene: tržišna cijena imovine + tržišna cijena ostvarenih poboljšanja + tržišna vrijednost vremena i rada utrošenih za poboljšanja + troškovi preseljenja + administrativni, porezni i troškovi registracije.	HAC osigurava potvrdu da naknada plaćena svim prethodnim vlasnicima u cjelini pokriva troškove zamjene zemljišta, kako je definirano u matrici prava Ili Nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene prethodnim vlasnicima.
	Zakupac sa validnim dokumentima za pravo najma koji obrađuje poljoprivredno zemljište sukladno sporazumu	Naknada za sva poboljšanja provedena na zemljištu (poput navodnjavanja) Naknada će biti plaćena u vrijednosti troškova zamjene: tržišna vrijednost izvršenih poboljšanja + tržišna vrijednost rada i vremena koji su potrebni za ostvarenje poboljšanja + troškovi premještanja i montiranja opreme, ukoliko ih ima. i Zamjensko zemljište za zakup, ukoliko je riječ o zemljištu zakupljenom od države, ako je moguće	HAC osigurava potvrdu da naknada plaćena svim prethodnim vlasnicima u cjelini pokriva troškove zamjene zemljišta, kako je definirano u matrici prava Ili Nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene prethodnim vlasnicima.
	PAP bez formalnog vlasništva	Naknada za sva poboljšanja na zemljištu (poput navodnjavanja)	HAC je dužan dostaviti informacije o

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Korekcijske mjere / dodatne radnje nužne u svezi sa provedenim otkupom zemljišta
	(u posjedu zemljišta prije krajnjeg roka)	Naknada će biti plaćena u vrijednosti troškova zamjene: tržišna vrijednost izvršenih poboljšanja + tržišna vrijednost rada i vremena koji su potrebni za ostvarenje poboljšanja + troškovi premještanja i montiranja opreme, ukoliko ih ima + prelazna naknada i zamjensko zemljište za zakup od države, ako je moguće	svim identificiranim PAP koji nisu formalni vlasnici. i HAC je obavezan dostaviti potvrdu da naknada plaćena svim PAP bez formalnog vlasničkog prava u cjelini pokriva troškove investicije, kako je definirano u matrici prava Ili Nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene osobama zahvaćenim projektom.
Građevinsko zemljište bez obzira na ozbiljnost gubitka (bilo da je riječ o potpunom ili djelomičnom gubitku)	Vlasnik sa formalnim pravom (uključujući vlasnike koji polažu pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo po nacionalnim zakonima), ili zakoniti korisnici građevinskog zemljišta u javnom/državnom vlasništvu	Novčana naknada u vrijednosti troškova zamjene: tržišna cijena imovine + tržišna cijena ostvarenih poboljšanja (poput onih na infrastrukturi) + tržišna vrijednost vremena i rada utrošenih za poboljšanja + troškovi preseljenja + administrativni, porezni i troškovi registracije vlasništva, administrativne i porezne naknade, ukoliko ih ima + prijelazne naknade. ili; Kod zahtjeva vlasnika imovine, ukoliko su ispunjeni zakonski uvjeti, zemlja za zamjenu jednake ili veće vrijednosti i sličnih svojstava u izravnoj blizini ili u okruženju izvlaštenog zemljišta + tržišna vrijednost poboljšanja (poput onih na infrastrukturi) + tržišna vrijednost vremena i rada koje je nužno uložiti za provedbu poboljšanja + registracija vlasništva, administrativne i porezne naknade, ukoliko ih ima + prijelazna naknada	HAC osigurava potvrdu da naknada plaćena svim prethodnim vlasnicima u cjelini pokriva troškove zamjene zemljišta, kako je definirano u matrici prava Ili Nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene prethodnim vlasnicima.
	Zakupac sa važećim	Naknada u vrijednosti troškova zamjene: tržišna cijena izvršenih	HAC osigurava potvrdu da naknada

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Korekcijske mjere / dodatne radnje nužne u svezi sa provedenim otkupom zemljišta
	dokumentima o pravu na zakup	poboljšanja (poput onih na infrastrukturi) + tržišna vrijednost vremena i rada koje je potrebno uložiti za ostvarenje poboljšanja + troškovi preseljenja + registracija vlasništva, administrativne i porezne naknade, ukoliko ih ima + prijelazna naknada + naknada za cjelokupan avansno plaćen najam za period koji nije istekao i Zamjensko zemljište za najam, ukoliko je riječ o zemljištu zakupljenom od države, ako je moguće	plaćena svim prethodnim vlasnicima u cjelini pokriva troškove zamjene zemljišta, kako je definirano u matrici prava Ili Nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene prethodnim vlasnicima.
	PAP bez formalnog vlasništva (u posjedu zemljišta prije krajnjeg roka)	Naknada: tržišna cijena ostvarenih poboljšanja (poput onih na infrastrukturi) + tržišna vrijednost vremena i rada utrošenih za poboljšanja + troškovi preseljenja + administrativni, porezni i troškovi registracije vlasništva, administracijske i porezne naknade, ukoliko ih ima + prijelazne naknade. i Zamjensko zemljište za najam od države, ako je moguće	HAC je dužan dostavi ti informacije o svim identificiranim PAP koji nisu formalni vlasnici. i HAC je obvezan dostaviti potvrdu da naknada plaćena svim PAP bez formalnog vlasničkog prava u cjelini pokriva troškove investicije, kako je definirano u matrici prava Ili Nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene osobama zahvaćenim projektom.
Ekonomski neodrživo zemljište, poljoprivredno ili građevinsko (ukoliko preostali dio zemljišta nije ekonomski održiv,	Vlasnici, korisnici ili zakupci imovine, bez obzira na njihova formalna prava na privatno ili javno/državno poljoprivredno ili građevinsko zemljište.	Naknada prema tipu imovine, definirana na isti način kao u prethodnom tekstu u ovom odjeljku	HAC je dužan da osigura potvrdu zahtjeva za izvršenje izvlaštenja ekonomski neodrživog zemljišta, kao i potvrdu prihvaćenih zahtjeva. i

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Korekcijske mjere / dodatne radnje nužne u svezi sa provedenim otkupom zemljišta
može se izvršiti njegovo izvlaštenje na zahtjev PAP)			HAC je dužan da osigura potvrdu da je naknada plaćena sukladno vrsti imovine, definirano na isti način kao u prethodnom tekstu Ili Nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene i naknade za prijelazni period osobama zahvaćenim projektom.
TVORNICE I OBJEKTI NA POLJOPRIVREDNOM ZEMLJIŠTU (bez fizičkog premještanja)			
Gubitak godišnjih prihoda od usjeva koji nisu požnjeveni prije povrata zemljišta	Vlasnici usjeva (nije od značaja da li je vlasnik usjeva istovremeno i vlasnik zemljišta, ili zakupac, ili neformalni vlasnik/korisnik zemljišta, ukoliko je snosio troškove sadnje usjeva ili je stekao pravno vlasništvo na drugi, prihvatljiv način)	Novčana nadoknada u vrijednosti troškova zamjene: tržišna vrijednost izvlaštenih usjeva umanjena za troškove žetve usjeva	HAC je dužan dostaviti informacije o svim identificiranim PAP koji nisu formalni vlasnici. i HAC je obvezan dostaviti potvrdu da naknada plaćena svim PAP bez obzira na formalno vlasničko pravo u cjelini, pokriva zamjenske troškove za usjeve, kako je definirano u matrici prava Ili nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene licima zahvaćenim projektom.
Gubitak višegodišnjih usjeva i stabala (voćke, vinogradi i plodonosne biljke)	Vlasnici usjeva (nije od značaja da li je vlasnik usjeva istovremeno i vlasnik zemljišta, ili zakupac, ili	Pravo na prikupljanje plodova i Novčana naknada po zamjenskoj cijeni: tržišna cijena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrijednosti + neto gubitak za	HAC je dužan dostaviti informacije o svim identificiranim PAP koja nisu formalni vlasnici. i

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Korekcijske mjere / dodatne radnje nužne u svezi sa provedenim otkupom zemljišta
	neformalni vlasnik/korisnik zemljišta, ukoliko je snosio troškove sadnje usjeva ili je stekao pravno vlasništvo na drugi, prihvatljiv način)	vrijeme potrebno za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrijednosti proizvodnje + troškovi ulaganja (radna snaga, priprema zemljišta itd.) za sadnju novog vinograda, voćnjaka ili slično + prijelazna naknada	HAC je obavezan dostavi ti potvrdu da naknada plaćena svim PAP bez obzira na formalno vlasničko pravo, u cjelini pokriva zamjenske troškove za višegodišnje biljke i stabla, kako je definirano u matrici prava Ili nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene licima zahvaćenim projektom.
Obuhvaćeni vinogradi i voćnjaci koji još ne donose rod		Novčana naknada po zamjenskoj cijeni: tržišna cijena sadnica na osnovu vrste, sorte i proizvodne vrijednosti + neto gubitak za vrijeme nužno za uzgoj takvih biljaka prema godišnjoj tržišnoj vrijednosti proizvodnje + troškovi ulaganja (radna snaga, priprema zemljišta itd.) za sadnju novog vinograda, voćnjaka ili slično + prijelazna naknada	
Drvena masa (zrela ili gotovo zrela)		Gotovinska naknada u vrijednosti zamjene: tržišna cijena drveta utvrđena na osnovu vrijednosti "drveta na panju" + naknada za prijelazni period	
Šume bez zrele drvene mase		Novčana naknada u vrijednosti troška zamjene: ulaganje nužno za sadnju nove šume (rad, sadnice) + neto gubitak za vrijeme nužno za reprodukciju zamjenske šume + naknada za prijelazni period	
Rasadnik koji još ne donosi plodove		Novčana naknada u vrijednosti troškova zamjene: ulaganje u sadni materijal (sadnice, rad i drugi reproduktivni materijal) + neto gubitak za vrijeme nužno za reprodukciju istog rasadnika + naknada za prijelazni period	
Objekti za čuvanje i uzgoj stoke (šupe, štale itd.)	Vlasnici objekta za držanje stoke (nije od značaja da li je vlasnik objekta istovremeno i vlasnik zemljišta, ili zakupac, ili neformalni vlasnik/korisnik zemljišta, ukoliko je snosio troškove u svezi sa objektima ili je stekao pravo vlasništva	Novčana naknada u vrijednosti troškova zamjene; tržišna cijena objekta + troškovi preseljenja + administracijske naknade za prijenos vlasničkih prava, ako ih ima + naknada za prijelazni period Na zahtjev vlasnika imovine, ukoliko su zadovoljeni zakonski uvjeti, odgovarajuća zamjenska imovina + troškovi preseljenja + administracijske naknade za prijenos vlasničkih prava, ukoliko ih	HAC je dužan dostavi ti informacije o svim identificiranim PAP koji nisu formalni vlasnici. i HAC je obavezan dostavi ti potvrdu da naknada plaćena svim PAP, bez obzira na formalno vlasničko pravo, u cjelini

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Korekcijske mjere / dodatne radnje nužne u svezi sa provedenim otkupom zemljišta
	na drugi, prihvatljiv način)	ima + naknada za prijelazni period	<p>pokriva zamjenske troškove za zgrade i naknadu za prijelazni period, kako je definirano u matrici prava</p> <p>Ili</p> <p>nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene za zgrade i naknade za prijelazne troškove licima zahvaćenim projektom.</p>
Cjelokupna nepokretna imovina na zemljištu (poput sustava navodnjavanja, zemljišta, ograda, bunara itd.).	Vlasnici izvršenih poboljšanja (nije od značaja da li je vlasnik istovremeno i vlasnik zemljišta, ili zakupac, ili neformalni vlasnik/korisnik zemljišta, ukoliko je snosio troškove izvršenih poboljšanja)	Novčana naknada u vrijednosti troškova zamjene: tržišna vrijednost poboljšanja + tržišna vrijednost uloženog vremena i rada za ostvarenje poboljšanja	<p>HAC je dužan dostaviti informacije o svim identificiranim PAP koja nisu formalni vlasnici.</p> <p>i</p> <p>HAC je obvezan dostavi ti potvrdu da naknada plaćena svim PAP, bez obzira na formalno vlasničko pravo, u cjelini pokriva zamjenske troškove za zgrade i naknadu za prijelazni period, kako je definirano u matrici prava</p> <p>Ili</p> <p>nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene za zgrade i naknade za prijelazne troškove osobama zahvaćenim projektom.</p>
Utjecaj na uposlene u poljoprivrednoj	Radnici, uposleni	U slučaju privremenog ometanja izvora prihoda, naknada će se jednokratno isplatiti sukladno gubitku neto prihoda	HAC izvješćuje da li su identificirani uposleni u poljoprivrednoj djelatnosti ili

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Korekcijske mjere / dodatne radnje nužne u svezi sa provedenim otkupom zemljišta
djelatnosti ili preradiivače		U slučaju stalnog ometanja ostvarivanja prihoda, bit će plaćena jednokratna naknada za prijelazni period, procijenjena za vremenski period nužan za obnavljanje sredstava životnih uvjeta + obuku za obavljanje drugih poslova, ako je to moguće + davanje prioriteta za angažiranje na Projektu, ako je moguće, ovisno o pojedinačnom (sukladno procjeni obrađenom u LARP-u)	prerađivači i HAC izvješćuje kakva naknada ili podrška je ponuđena za gubitak sredstava egzistencije
POSLOVANJE (ali ne u svezi sa poljoprivredom)			
Poslovni objekti (prodavaonice, poslovne zgrade) i sl.	Vlasnici sa formalnim pravom (uključujući vlasnike koji polažu pravo na objekt koji je priznat ili prepoznatljiv po nacionalnim zakonima)	Novčana naknada u vrijednosti troškova zamjene: Objekt po tržišnoj cijeni + troškovi premještanja i ponovne instalacije opreme i selidbe + troškovi prijevoza + administrativne takse nužne za prijenos vlasničkih prava, ako ih ima + naknada za prijelazni period + plaće uposlenih (u iznosu koji odgovara vrijednosti 6 mjesečnih plaća, u slučaju trajnog raseljavanja ili u iznosu koji je jednak mjesečnim plaćama tijekom trajanja privremenog izmještanja) ili; Na zahtjev vlasnika imovine, ukoliko su zadovoljeni pravni uvjeti, zamjenska imovina jednake ili veće vrijednosti i sličnih karakteristika, u izravnoj blizini ili u okolini zgrade koja je objekt izvlaštenja + troškovi premještanja opreme i inventara, kao i troškovi ponovne montaže i preseljenja + administrativne naknade za prijenos vlasničkih prava, ako ih ima + naknada za prijelazni period + plaće uposlenih (u iznosu koji odgovara vrijednosti 6 mjesečnih plaća u slučaju trajnog raseljavanja ili u iznosu koji je jednak vrijednosti mjesečnih plaća tijekom perioda privremenog raseljavanja)	HAC mora izvješćivati da li je bilo koje poslovanje narušeno procesom otkupa zemljišta i HAC mora potvrditi da data nadoknada u cijelosti pokriva troškove zamjene za posao i zarade uposlenih kako je definirano u matrici prava, bez obzira na formalno vlasništvo Ili nadoknađuje razliku između primljene naknade i ekvivalentnih troškova zamjene za poslovanje i zarade uposlenih obuhvaćenih Projektom.
	Zakupac sa validnim	Novčana nadoknada u vrijednosti troškova zamjene: Naknada za	

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Korekcijske mjere / dodatne radnje nužne u svezi sa provedenim otkupom zemljišta
	dokumentima za pravo najma koji koristi prostorije, sukladno ugovoru o zakupu	sva poboljšanja u prostorijama (kao što su rekonstrukcija, renoviranje i sl.), obračunata po trošku zamjene (materijal + rad + ostali troškovi, potrebni za ista poboljšanja na drugim mjestima, ako ih ima) + i + troškovi premještanja opreme i inventara, kao i troškovi ponovne montaže i preseljenja + administrativne naknade za prijenos vlasničkih prava, ako ih ima + naknada za prijelazni period + plaće uposlenih (u iznosu koji odgovara vrijednosti 6 mjesečnih plaća u slučaju trajnog raseljavanja ili u iznosu koji je jednak vrijednosti mjesečnih plaća tijekom perioda privremenog raseljavanja) i; Zamjenske prostorije za najam, ukoliko je riječ o prostorijama zakupljenim od države, ako je moguće	
	Vlasnici bez formalnog vlasništva (zgrade izgrađene bez građevinske dozvole na osobnom zemljištu ili na tuđoj zemlji - obično u državnom vlasništvu)	Novčana naknada u vrijednosti troškova zamjene: objekt po tržišnoj cijeni + troškovi premještanja opreme i inventara, kao i troškovi ponovne montaže i preseljenja + administrativne naknade za prijenos vlasničkih prava, ako ih ima + naknada za prijelazni period + plaće uposlenih (u iznosu koji odgovara vrijednosti 6 mjesečnih plaća u slučaju trajnog raseljavanja ili u iznosu koji je jednak toj vrijednosti mjesečnih plaća tijekom perioda privremenog raseljavanja) i; Zamjenske prostorije za zakup od države, ako je moguće	
Gubitak poslova nevezanih za poljoprivredu	Vlasnik poslova, uključujući vlasnike neregistriranih ili legalnih poslova	Troškovi preseljenja + naknada za prijelazni period + bilo koji porezi ili naknade za registraciju + Odgovarajuća razina potpore za unaprijeđenje vještina, ukoliko je to potrebno, u cilju obnavljanja izvora prihoda i životnih uvjeta + plaće uposlenih (u iznosu koji odgovara vrijednosti 6 mjesečnih plaća)	

Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Korekcijske mjere / dodatne radnje nužne u svezi sa provedenim otkupom zemljišta
B – DRUGE SITUACIJE U SVEZI SA PRESELJAVANJEM			
Zgrade u privatnom, javnom ili državnom vlasništvu (napuštene javne zgrade, škole, vrtići ili dio zgrada)	Neformalni korisnici, skvoteri	Naknada za preseljenje + Naknada za prijelazni period i; Pomoć u lociranju imovine za zamjenu - slična imovina u državnom vlasništvu u blizini, za van-tržišni zakup	Bez podataka
Gubitak pristupa resursima, pogodnostima, resursima zajednice i zgradama	Zajednice ili kućanstva	Obnavljanje javnog vlasništva ili usluga (ceste, zgrade od javnog interesa ili slično). Obnavljanje prethodnih razina pristupa pogodnostima ili uslugama.	HAC mora izvijestiti o prijemu bilo kakvih žalbi u kojima se navodi gubitak imovine i pogodnosti zajednice
Utjecaji izazvani privremenim ili djelomičnim zauzećem zemljišta kao i sva oštećenja imovine nastala tijekom privremenog zauzeća	Vlasnik imovine (uključujući vlasnike koji polažu pravo na zemljište koje je priznato ili prepoznatljivo po nacionalnim zakonima)	Tržišna cijena najma tijekom trajanja zauzetosti + trošak u vrijednosti zamjene, sukladno sa ovom matricom za obuhvaćene usjeve, voćnjake, rasadnike itd. + nadoknada za sva oštećenja imovine, procijenjena po vrijednosti zamjene i; Zemljište mora biti vraćeno u prvobitno stanje. Zemljište poboljšane kvalitete uslijed radova na gornjim slojevima tla ne treba biti uklonjeno, osim ukoliko je sa vlasnikom dogovoreno drukčije.	HAC mora izvještavati o prijemu bilo kakvih žalbi u kojima se navodi privremena ili djelomična zauzetost zemljišta, kao i sva oštećenja imovine nastala tijekom privremene zauzetosti (bez obzira na formalno vlasništvo)
	PAP bez formalnog vlasništva (u posjedu zemljišta prije krajnjeg roka)	Naknada za sva poboljšanja na zemljištu (poput navodnjavanja) Naknada će biti plaćena u vrijednosti troškova zamjene: tržišna vrijednost izvršenih poboljšanja + tržišna vrijednost rada i vremena koji su potrebni za ostvarenje poboljšanja + troškovi premještanja i montiranja opreme, ukoliko ih ima + prijelazna naknada + troškovi zamjene, sukladno ovoj matrici za obuhvaćene usjeve, voćnjake, rasadnike itd.	

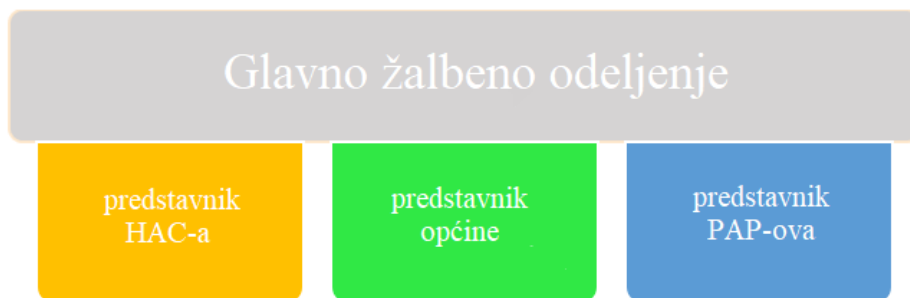
Vrsta gubitka	Osobe koje imaju prava	Politika naknade	Korekcijske mjere / dodatne radnje nužne u svezi sa provedenim otkupom zemljišta
		i Zamjensko zemljište za najam od države, ako je moguće	
Utjecaj na ranjive skupine	Ranjiva lica, koja pripadaju ranjivim skupinama, sa društvenim statusom koji može dovesti do štetnijeg utjecaja uslijed raseljavanja nego što je slučaj kod ostalih lica, sa ograničenom sposobnošću kada je riječ o polaganju prava ili prednosti potpore u svezi sa raseljavanjem i povezanim razvojem	Povrh svih prava definiranih u ovoj matrici, ranjivi PAP-ovi će dobiti dodatnu pomoć, uključujući pravnu pomoć i pomoć tijekom fizičkog preseljenja. Svaka dodatna potpora, potrebna za bilo koja ranjiva kućanstva će se odrediti posebno za svaki slučaj, tijekom društveno-ekonomskih istraživanja. Ovim PAP-ovima se daje prioritet zapošljavanja na projektu ako je to moguće.	HAC mora potvrditi da li je i koja dodatna potpora pružena zahvaćenim zajednicama
Neodređeni utjecaj	Svako lice obuhvaćeno utjecajem	Svaki neodređeni utjecaj bit će ublažen sukladno principima i ciljevima ovog LARF-a	Bez podataka

4 Mehanizam rješavanja žalbi

Poštujući panele za žalbe i njihova ovlaštenja koja su im dodijeljena nacionalnim zakonodavstvom, bit će uspostavljen žalbeni mehanizam za projekt. Pored postojećih kanala komunikacije sa HAC, imajući u vidu tip potencijalnih utjecaja projekta, radi potpunog praćenja Projekta, na raspoloživosti će biti centralni mehanizam za rješavanje žalbi, tj. Centralni ured za povratne informacije (CFD) sa HAC-om kao provedbenim subjektom. CFD će služiti i kao informativni centar na razini Projekta i kao mehanizam za rješavanje žalbi, koji će biti na raspoloživosti onima koji su obuhvaćeni provedbom Projekta tijekom cijelog ciklusa Projekta.

CFD će biti uspostavljen i početak će da djeluje u roku od 30 dana od objave konačnog SEP-a. U istom periodu, HAC će imenovati relevantna kvalificirana lica koja će biti u potpunosti upoznata sa Projektom, kako bi radila kao specijalisti i članovi CFD-a. CFD procedura će pomoći poboljšanju društveno-ekonomskog učinka Projekta jer su broj i priroda primljenih žalbi pokazatelj načina na koji se projekt provodi.

CFD će imati jednog člana iz HAC-a koji će biti imenovan za stalnog člana sa ovlaštenjima za sve aktivnosti, a odgovarajući zamjenski član će djelovati u njegovom odsustvu, dok će drugi član biti predstavnik lokalne općine/grada obuhvaćenog konkretnom pod-dionicom. Treći član će predstavljati PAP iz izravne oblasti utjecaja (najbolja praksa je pokazala da su poznati, poštovani i dobro prihvaćeni članovi lokalne zajednice najučinkovitiji članovi). Ovo znači da će treći član biti ili tajnik lokalnog općinskog ureda ili predstavnik PAP-ova i lokalne zajednice, izabran u konzultacijama i dogovoru sa zajednicom (Slika 2).

Slika 2 Struktura Glavnog žalbenog odeljenja

4.1 Žalbeni postupak

Uspostavljena je ažurirana procedura za žalbe u okviru Projekta kako bi se ojačao postupak za rješavanje žalbi koji se primjenjivao do sad. Sažet prikaz procedure dat je ovdje, ali je ista dostupna i u Planu angažiranja zainteresiranih strana (SEP) koji je također razvijen za Projekt.

Postupak podnošenja žalbe je osmišljen tako da bude učinkovit, lak, razumljiv i bez pratećih troškova za podnositelja žalbe. Informacije o proceduri, kao i

formular za javnu žalbu, bit će dostupni na oglasnim pločama u zahvaćenim zajednicama, na web stranicama lokalnih zajednica i bit će distribuirane tijekom konzultacijskih sastanaka.

Svaka žalba se može podnijeti na uvid CFD-u, osobno ili telefonom ili pisanim putem, popunjavanjem formulara za žalbu (poštom, e-mailom ili osobnom dostavom) na adrese / brojeve navedene u nastavku:

	Postojeći kanali komunikacije Hrvatskih autocesti	Kontakti CFD HAC u glavnom uredu odgovornom za otkup zemljišta	Kontakti CFD HAC na gradilištu
Ime	Zdravko Marcinko	Jelena Krolo	Zdravko Marcinko
Adresa:	HRVATSKE AUTOCESTE D.O.O. Širolina 4, 10000 Zagreb, Croatia	HRVATSKE AUTOCESTE D.O.O. Širolina 4, 10000 Zagreb, Croatia	Ured na gradilištu
e-mail:	info@hac.hr	Jelena.krolo@hac.hr	zdravko.marcinko@hac.hr
Broj telefona:	Besplatna linija +385 1 6504 899 Broj za besplatne pozive: 0800 0422 Tel +385 – 99 – 3111 - 168	+385 1 4694 226	+385 1 4694 168

Sve žalbe će biti evidentirane u registru žalbi i svakoj će biti dodijeljen broj, dok će prijem biti potvrđen u roku od 3 dana. Registar žalbi imati će sve nužne elemente za podjelu žalbi po spolu osoba koje ih podnose, kao i po tipu žalbe. Svaka žalba će biti evidentirana u registru sa slijedećim podacima:

- Opis žalbe
- Datum prijema / davanje potvrde podnositelju žalbe,
- Opis poduzetih radnji (istraga, korekcijske mjere) i
- Datum rješavanja i zatvaranja / davanja povratne informacije podnositelju žalbe.

CFD će uložiti sve opravdane napore za rješavanje žalbe u roku od 14 dana po potvrdi prijama žalbe. Ukoliko je žalba/pritužba nejasna i nedovoljno jasna, CFD je u obvezi da osigura savjet i čak potporu za ponovno sastavljanje podneska, kako bi žalba bila jasna, za potrebe donošenja informacijske odluke od strane

CFD, u najboljem interesu osoba zahvaćenih Projektom. Ukoliko CFD nije u stanju da odgovori na pitanja u svezi sa hitnom korektivnom radnjom, identificirati će se dugoročna korekcijska radnja i o istoj će biti obaviješten podnositelj žalbe. Rješenjima će biti data jasna ocjena žalbe, jasna odluka, kao i preporuke za fer rješavanje uz predlaganje mjera za izmjenu ponašanja koje je dovelo do podnošenja žalbe, kao i predlaganje mjera za naknadu ukoliko mjerama za ublažavanje nije moguće otkloniti štetu ili povredu. Rješenje će biti u pisanom obliku i biti će uručeno osobi koja je podnijela žalbu, kao i svakom drugom licu ili subjektu na koje se preporuka ili mjere primjenjuju ili koje ima odgovarajuću zakonsku obavezu. Lice koje je podnijelo žalbu može izraziti osobno zadovoljstvo postupkom rješavanja žalbe.

Ako se neka žalba ne može riješiti ili ako nije potrebna akcija, podnositelju žalbe će biti dostavljeno detaljno objašnjenje/opravljanje o tome zašto to pitanje nije riješeno. Odgovor će također sadržavati objašnjenje o tome kako lice/organizacija koja je podnijela žalbu, može nastaviti žalbeni postupak u slučaju nezadovoljavajućeg ishoda. Podnositelji žalbe mogu, u svakom trenutku, tražiti druga pravna sredstva, sukladno pravnim okvirima Republike Hrvatske. CFD će objaviti jedno među-izvješće o broju i vrsti primljenih žalbi, obrađenim komentarima i zaključenim komentarima, razvrstano po spolu i vrsti žalbi/komentara, svakih 6 mjeseci nakon osnivanja, kao i jedno konačno izvješće, nakon završetka radova. Iako će formalno primopredaja radova biti evidentirana, CFD će nastaviti sa aktivnošću tijekom perioda informiranja o nedostacima za svaki ugovor o administrativne radovima.

Tijekom faze izgradnje, Izvođač će, sukladno zahtjevima nacionalnog zakona i odredbama ugovora o građevinskim radovima, dodijeliti ulogu službenika za žalbe radi dopune postojećeg mehanizma za žalbe. CFD i službenik izvođača radova za žalbe će biti blisko povezani i zajednički objavljivati izvješća o žalbama jednom u šest mjeseci, prateći procedure uz uporabu odgovarajuće alatke, i pokrivajući zainteresirane strane kako je predviđeno SEP-om.

Primjer formulara za žalbe nalazi se u Dodatku B.

CFD će se moći primijeniti na sve projektne aktivnosti i za sve lokalne zajednice, obuhvaćene projektnim aktivnostima koje se primjenjuju na pojedinačnim dionicama.

CFD će biti odgovoran za prijam i odgovaranje na žalbe i komentare sljedeće dve skupine:

- Osoba izravno zahvaćena projektom, uključujući i utjecaje izvlaštenja zemljišta, raseljavanja i mjera povratka u prethodno stanje,
- Stanovnici zainteresirani za i/ili obuhvaćeni projektom, koji žive u zahvaćenim zajednicama.

Proces rješavanja žalbi prikazan je na Slici 2 ispod.

Slika 3 Proces rješavanja žalbi

5 Konzultacije i objavljivanje

5.1 Objavljivanje dokumenata

Svi dokumenti predviđeni za objavljivanje bit će pripremljeni i objavljeni na hrvatskom i engleskom jeziku. Sukladno zahtjevima EBRD, ESIA paket objavljivanja, koji obuhvaća ovaj LARF bit će javno publiciran, u trajanju od 120 dana radi mogućnosti komentiranja. Nakon perioda javnog publiciranja svi primljeni komentari će biti ocijenjeni i uključeni u konačni LARF.

Paket za objavljivanje ESIA uključujući i njegovu procjenu mora biti dostupan javnosti tijekom perioda provedbe Projekta. Verzije na hrvatskom jeziku će biti objavljene na internet stranicama nositelja projekta i relevantnih općina. Sve najave u lokalnim novinama i medijima biti će na hrvatskom jeziku u netehničkom rječniku. Svi dokumenti će biti predstavljeni PAP-ovima u procesu izvlaštenja, posebno ranjivim skupinama. Utjecaji projekta na njihovu imovinu i njihova prava moraju biti objašnjeni, kao što je spomenuto u prethodnim poglavljima. Kopije dokumentacije će biti dostupne u zahvaćenim općinama. Nositelj projekta je odgovoran za sva publiciranja dokumenata.

5.2 Javne konzultacije

Nositelj projekta će uspostaviti stalan odnos sa zahvaćenim zajednicama, što je prije moguće, u procesu planiranja projekta i održavati će ga tijekom cijelog trajanja Projekta.

Proces angažiranja će osigurati njihovo smisleno konzultiranje, kako bi se olakšalo zajedničko razumijevanje prirode i trajanja utjecaja; informativno sudjelovanje u pitanjima koja izravno utječu na njih; predložene mjere ublažavanja; dijeljenje koristi i mogućnosti razvoja; pitanja provedbe. Dalje i detaljnije informacije o javnim konzultacijama predstavljene su u Planu angažiranja zainteresiranih strana.

Dokumenti će biti objavljeni i dostupni na javni uvid najkasnije 14 dana prije javnih konzultacija i biti će ostavljeno dovoljno vremena za podnošenje primjedbi nakon javnih konzultacija. Sve javne konzultacije biti će objavljene preko lokalnih novina i medija i na internet portalu nositelja projekta. Preporučene su i dodatne aktivnosti, ovisno o obimu projekta:

- Javni sastanci sa savjetodavnim skupinama, relevantnim zainteresiranim stranama, relevantnim međunarodnim ili lokalnim institucijama, lokalnim općinama itd., su povremeno preporučeni tijekom planiranja i provedbe projekta. Takve konzultacije mogu biti korisne ako se nađe na problem tijekom osmišljavanja ili provedbe projekta, jer savjeti i primjedbe, predstavljeni na takvim konzultacijama, mogu dovesti do postizanja uzajamno prihvatljivih rješenja.
- Sastanci sa lokalnim zajednicama sa ciljem uključivanja svih komentara i pitanja osoba obuhvaćenih projektom (pojedinci, kućanstva, poslovni subjekti) u najranijim etapama Projekta.
- Individualni sastanci sa osobama zahvaćenim projektom u svezi sa specifičnim slučajevima. Ovi sastanci se također mogu organizirati po potrebi na zahtjev PAP-ova.

HAC će objaviti opis Projekta, koji obuhvaća formular za žalbe i detaljnosti za kontakt za podnošenje žalbi, na svojoj web stranici (<http://hac.hr/hr>).

Plan izvlaštenja zemljišta i raseljavanja biti će javno predstavljen lokalnim zajednicama najmanje 30 dana prije početka procesa izvlaštenja.

Sukladno rokovima izgradnje, HAC će organizirati sastanke u lokalnim zajednicama i sa zahvaćenim vlasnicima zemljišnih parcela duž koridora, gdje će se izvoditi radovi, predstaviti planirani građevinski radovi, sigurnosni rizici (tijekom izgradnje i radova) i očekivani problemi u izgradnji kao i predviđene mjere ublažavanja i mehanizam za podnošenje žalbi. Ovi sastanci će također poslužiti kao platforme za potencijalno obuhvaćena lica da postavljaju pitanja i daju prijedloge za dalje mjere ublažavanja. Sastanci će biti najavljeni putem lokalnih medija, na web stranici HAC-a i po preporuci lokalnih zajednica (npr. preko pisama, obavještenja na oglasnim pločama, telefonom).

Leci projekta će biti distribuirani stanovnicima koji žive ili rade u zahvaćenim zajednicama, prije izgradnje. Leci će sadržavati kratak pregled projekta, datume za očekivani početak radova, moguće smetnje u svezi sa izgradnjom, opis postupka upravljanja žalbama i podatke za kontakt za podnošenje žalbi.

HAC će nastaviti informirati javnost putem svojih web stranica, medija i na druge odgovarajuće načine o svim značajnim postignućima i problemima projekta (životni okoliš, zdravlje i sigurnost i društveno-ekonomska pitanja).

6 Praćenje i ocjenjivanje

6.1 Institucijsko praćenje

Učinkovita izvlaštenje i raseljavanje ovise o posvećenosti i kapacitetima svih institucija, odgovornih za pripremu i provođenje procesa raseljavanja. Nositelj projekta će imenovati lice odgovorno za raseljavanje i pripremu procesa izvlaštenja i raseljavanja, kako bi koordiniralo aktivnostima izvlaštenja između vladinih agencija, općina i ministarstava.

Nositelj projekta će također voditi bazu podataka o raseljavanju i izvlaštenju sa svim informacijama o zahvaćenim licima i imovini (uključujući kontakt informacije), koja će uključivati sve slučajeve izvlaštenja i etapu završetka u procesu izvlaštenja za svaki slučaj (prijedlog za izvlaštenje podnijet i/ili potpisan, ponude za naknadu pripremljene i/ili dostavljene osobama zahvaćenim projektom, sporazumi u svezi sa naknadom, isplata naknade, pružena dodatna pomoć, žalbe ili pokrenuti sudski postupci itd.).

Neke institucije imaju dodatne obveze u praćenju procesa raseljavanja, konkretno nositelj projekta i lokalne općine (LM), kao što je prikazano u tablici ispod.

Tablica 4 Odgovornosti za praćenje

Zadaća	Odgovornost
Objavljivanje LARF-a	Nositelj projekta
Obavještanje javnosti o početku izvlaštenja i sa tim povezane radnje tijekom svih etapa izvlaštenja	Nositelj projekta i LM
Komunikacija i konzultacija sa PAP-ovima	Nositelj projekta i LM
Aktivnosti prije početka radova	Nositelj projekta i LM
Pružanje pomoći tokom izvlaštenja i raseljavanja	Nositelj projekta i LM
Plaćanje naknade,/plaćanje dodatne pomoći za premošćivanje razlika (međunarodni standardi nasuprot standardima EBRD-a)	Nositelj projekta
Upravljanje žalbama	Nositelj projekta
Praćenje i izvještavanje o izvlaštenju i raseljavanju	Nositelj projekta / vanjski konzultant
Praćenje i izvještavanje tijekom vršenja građevinskih radova	Izvođač radova i nositelj projekta / vanjski konzultant

6.2 Praćenje procesa izvlaštenja zemljišta

Nositelj projekta će vršiti interno periodično praćenje, kako bi osigurao mogućnost ocjenjivanja procesa izvlaštenja i razine zadovoljstva PAP. Učestalost praćenja će biti prilagođena kako bi odražavala vanjsko izvještavanje nužno financijskim institucijama, kao i fazu procesa izvlaštenja.

Ključni pokazatelji učinaka koji se prikupljaju kroz proces praćenja za pristup izvlaštenja zemljišta i proces raseljavanja su slijedeći:

- Broj javnih rasprava i planiranih i održanih konzultacija u okviru Akcijskog plana raseljavanja;
- Izdavanje studija izvlaštenja i LARP
- Postotak kupljenog zemljišta u odnosu na nužno zemljište, stečeno za potrebe Projekta, uključujući ukupnu izvlaštenu površinu zemljišta i površinu zemljišta po osobi;
- Broj izvršenih plaćanja naknada;
- Broj danih zamjenskih imovina i kuća;
- Broj obuhvaćenih lica na temelju iskorištenja prava na vlasništvo nad zgradama i zemljištem;
- Broj i iznos plaćanja za gubitak prihoda;
- Količina i tip pomoći pružene ranjivim skupinama; i
- Broj i vrsta žalbi, uključujući pravne postupke uslijed izvlaštenja (pokrenuti slučajevi, riješeni slučajevi, vrijeme nužno za njihovo rješavanje).

Pored toga, ishod primijenjenih mjera za demonstraciju učinkovitog obnavljanja životnih uvjeta biti će praćen u odnosu na podatke društveno-ekonomskog popisa. Nužno je uložiti posebne napore radi utvrđivanja da li su ranjivi PAP-ovi bili u mogućnosti ponovo učinkovito uspostaviti svoje životne uvjete. Pokazatelji ishoda za praćenje obnavljanja životnih uvjeta navedeni su ispod:

- Broj i postotak osoba sa povećanim prihodima kućanstva;
- Broj i postotak osoba sa poboljšanim uvjetima stanovanja;
- Broj i postotak osoba sa povećanim mjesečnim troškovima;
- Broj i postotak osoba sa unaprijeđenim posjedom imovine;
- Broj i postotak osoba koje i dalje žive ispod linije siromaštva (uz primjenu istog kriterija koji je korišten za određivanje ranjivosti).

Nositelj projekta će pratiti provođenje procesa otkupa zemljišta kroz unutarnje, zvanične institucijske aranžmane i pripremati kvartalne rezimee. Na temelju ovih kvartalnih izvješća, nositelj projekta će pripremiti završno izvješće u roku od dva mjeseca nakon završetka procesa otkupa zemljišta, kako bi sumirao sveukupnu provedbu i utjecaje. Izvješće treba potvrditi da su svi fizički činiooci, dati u LARP-u, isporučeni i da su sve usluge pružene. Pored toga, izvješće treba procijeniti da li su propisane mjere ublažavanja imale željeni učinak. Društveno-ekonomski status pogođene populacije treba mjeriti prema temeljnim uvjetima populacije prije raseljavanja, kao što je utvrđeno popisom i polaznim društveno-ekonomskim studijama. Posebni naponi će biti uloženi u potvrđivanje da su ranjive skupine i građani među zahvaćenim osobama bili u stanju učinkovito i ponovo uspostaviti svoje životne uvjete, posebice ako su imali mogućnost biranja paketa nadoknade sa najnižim rizikom.

6.3 Praćenje privremenog pristupa zemljištu za građevinske radove

Tijekom izvođenja građevinskih radova, postoji mogućnost da će izvođač morati privremeno zauzeti zemljište u privatnom posjedu. Posebice radi skladištenja viška zemljanog materijala, potrebnog za izgradnju autoceste. Ovaj proces će se voditi od strane izvođača radova; međutim određene odredbe će biti unijete u ugovore o radovima i nadzoru kako bi se osiguralo da privremeni najam zemljišta ne utječe negativno na vlasnike zemljišta, posebice s obzirom na to da je obuhvaćeno zemljište uglavnom obradivo zemljište visoke klase i njegovo vraćanje u prvobitno stanje za buduću poljoprivrednu proizvodnju je od izuzetnog značaja.

Nositelj projekta će u dokumentaciju za nadmetanje upisati odredbe koje će naknadno biti prenijete u Ugovor o građevinskim radovima, uz propisano obvezno pridržavanje odredbi ovog LARF-a, u mjeri u kojoj je to primjenjivo. Takvi aranžmani će biti uključeni i u Ugovor o konzultantskim uslugama.

Izvođač će, kao minimum, biti obvezan da, preko nadzornog konzultanta, obavijesti nositelja projekta o svakoj predstojećoj nužnosti za privremenu zauzetost zemljišta, zajedno sa nacrtom ugovora o najmu sa vlasnikom zemljišta. Ugovor o najmu će biti predmet prethodnog odobrenja nositelja projekta, kako bi odredbe ugovora slijedile principe ovog LARF-a.

Konzultant, angažiran da nadgleda građevinske radove, imat će obvezu da mjesečno prati provođenje ovih ugovora (redovito plaćanje, vraćanje zemljišta po ugovoru o najmu nakon završetka najma) i izvještava nositelja projekta.

Appendix A

Struktura Plana izvlaštenja
zemljišta i raseljavanja (LARP)

A1

- 1. OPSEG PRIMJENE PLANA IZVLŠTENJA ZEMLJIŠTA I RASELJAVANJA**
- 2. OPIS PROJEKTA I MOGUĆI UTJECAJI PROJEKTA**
- 3. PRAVNI OKVIR**
- 4. PRINCIPI, CILJEVI I POSTUPCI**
 - 4.1. PRINCIPI I CILJEVI
 - 4.2. PREGLED PROCESA
- 5. ZAHVAĆENA IMOVINA, ZAHVAĆENE OSOBE I PRAVA**
 - 5.1. POPIS ZAHVAĆENE IMOVINE I KUĆANSTAVA I STUDIJA IZVLAŠTENJA
 - 5.2. POLAZNO SOCIO-EKONOMSKO ISTRAŽIVANJE
 - 5.3. ZAHVAĆENO ZEMLJIŠTE
 - 5.4. ZAHVAĆENI OBJEKTI
 - 5.5. POSLOVI
 - 5.6. LJUDI
 - 5.7. PRAVA
 - 5.7.1. Kvalificiranost za naknadu
 - 5.7.2. Matrica prava
- 6. RASELJAVANJE I NAKNADA**
 - 6.1. METODE PROCJENE ZAHVAĆENE IMOVINE
 - 6.2. RASELJAVANJE
 - 6.3. NOVČANA NAKNADA
 - 6.3.1. Stope
 - 6.3.2. Plaćanje
 - 6.4. DODATNA POMOĆ
- 7. KONZULTACIJE I OBJAVLJIVANJE PODATAKA**
 - 7.1. GLAVNI REZULTATI KONZULTACIJA PROVEDENIH ZBOG PRIPREME AKCIJSKOG PLANA RASELJAVANJA
 - 7.2. OBJAVLJIVANJE PODATAKA

8. MEHANIZMI RJEŠAVANJA ŽALBI

9. RANJIVE OSOBE

9.1. IDENTIFIKACIJA RANJIVIH OSOBA

9.2. POTENCIJALNE AKTIVNOSTI POTPORE RANJIVIM OSOBAMA

10. PRAĆENJE I OCJENJIVANJE

11. ODGOVORNOSTI U SVEZI SA PROVEDOM I FINANCIRANJEM

11.1. ODGOVORNOSTI U SVEZI SA PROVEDBOM

11.2. BUDŽET

11.3. ARANŽMANI FINANCIRANJA

Appendix B

Formular žalbe

B1 Formular javne žalbe

Referentni br.:		Datum:	
Pun naziv			
Podaci za kontakt Molimo da označite kako želite biti kontaktirani (putem pošte, telefona, e-maila).	<ul style="list-style-type: none"> • Preko pošte: Molimo navedite poštansku adresu: _____ _____ _____ • Telefonom: _____ • E-mailom: _____ 		
Opis incidenta ili kršenja prava:	Što se dogodilo? Gdje se dogodilo? Kome se dogodilo? Koje su posljedice problema?		
Datum incidenta/kršenja prava			
	<ul style="list-style-type: none"> • Jedan incident/kršenje prava (datum _____) • Dogodilo se više od jednom (koliko puta? _____) • U tijeku (problem aktuelan) 		
Što biste voljeli da se dogodi da se problem riješi?			
Potpis: _____			
Molimo da ovaj formular vratite: N/r: Zdravko Marčinko, glavni inženjer Poštanska adresa: HAC, Širolina 4, 10000 Zagreb, Republika Hrvatska Telefon: Tel +385 – 99 – 3111 - 168 E-mail adresa: zdravko.marcinko@hac.hr			